

**CRNOGORSKA KOMERCIJALNA
BANKA A.D., PODGORICA**

**Finansijski iskazi
31. decembar 2013. godine
i izvještaj nezavisnog revizora**

CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA AD, PODGORICA

SADRŽAJ	Strana
IZVJEŠTAJ NEZAVISNOG REVIZORA	1 - 2
FINANSIJSKI ISKAZI	
Bilans uspjeha	3
Bilans stanja	4
Iskaz o promjenama na kapitalu	5
Iskaz o tokovima gotovine	6
Napomene uz finansijske iskaze	7 – 51

KPMG d.o.o. Podgorica
Svetlane Kane Radević 3
81000 Podgorica
Montenegro

Tel./Fax: +382 20 201 480
E-mail: info@kpmg.me
Internet: www.kpmg.me

AKCIONARIMA

CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA AD, PODGORICA

Izveštaj nezavisnog revizora

Izvršili smo reviziju priloženih finansijskih iskaza Crnogorske komercijalne banke AD, Podgorica (u daljem tekstu: „Banka“), koji se sastoje od bilansa stanja na dan 31. decembra 2013. godine, bilansa uspjeha, iskaza o promjenama na kapitalu i iskaza o tokovima gotovine za godinu koja se završava na taj dan, kao i napomena, koje sadrže pregled osnovnih računovodstvenih politika i ostala objelodanjivanja.

Odgovornost rukovodstva za finansijske iskaze

Rukovodstvo je odgovorno za sastavljanje i istinito i objektivno prikazivanje finansijskih iskaza u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji važećim u Crnoj Gori, i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka, i za uspostavljanje takvih internih kontrola za koje se smatra da su relevantne za pripremu finansijskih iskaza, koji ne sadrže materijalno značajne greške, nastale bilo zbog pronevjere ili zbog grešaka u radu.

Odgovornost revizora

Naša odgovornost je da na osnovu izvršene revizije izrazimo mišljenje o priloženim finansijskim iskazima. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji važećim u Crnoj Gori i Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi zahtijevaju da se pridržavamo relevantnih etičkih zahtjeva i da reviziju planiramo i obavimo na način koji nam omogućuje da steknemo razumni nivo uvjerenja da finansijski iskazi ne sadrže materijalno značajne greške.

Revizija obuhvata obavljanje procedura u cilju prikupljanja revizorskih dokaza o iznosima i objelodanjivanjima u finansijskim iskazima. Izbor procedura zavisi od naše procjene, uključujući i procjenu rizika od materijalno značajnih grešaka u finansijskim iskazima nastalih bilo zbog pronevjere ili grešaka u radu. U procjeni rizika uzimamo u obzir interne kontrole, koje su relevantne za sastavljanje i istinito i objektivno prikazivanje finansijskih iskaza, sa ciljem kreiranja odgovarajućih revizorskih procedura, ali ne i za svrhe izražavanja mišljenja o efektivnosti primijenjenih internih kontrola. Takođe, revizija obuhvata i ocjenu adekvatnosti primijenjenih računovodstvenih politika i opravdanosti značajnih procjenjivanja, koje je rukovodstvo izvršilo, kao i ocjenu opšte prezentacije finansijskih iskaza.

Smatramo da su revizorski dokazi koje smo pribavili dovoljni i odgovarajući i pružaju osnov za izražavanje našeg mišljenja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, finansijski iskazi istinito i objektivno prikazuju finansijsko stanje Banke na dan 31. decembra 2013. godine, poslovni rezultat i tokove gotovine za godinu koja se završava na taj dan i sastavljeni su u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji važećim u Crnoj Gori, i propisima Centralne banke Crne Gore koji regulišu finansijsko izvještavanje banaka.

Ostala pitanja

Finansijski iskazi Banke na dan i za godinu završenu 31. decembra 2012. godine bili su predmet revizije drugog revizora koji je, u svom izvještaju od 11. marta 2013. godine, izrazio mišljenje bez rezerve uz skretanje pažnje na neusaglašenost određenih pokazatelja na dan 31. decembra 2012. godine sa propisanim limitima shodno Zakonu o bankama.

Podgorica, 19. mart 2014. godine

KPMG d.o.o. Podgorica

Branko Vojnović
Ovlašćeni revizor

BILANS USPJEHA
 U periodu od 1. januara do 31. decembra 2013. godine
 (U hiljadama EUR)

	Napomena	2013.	2012.
Prihodi od kamata i slični prihodi	3.1, 5a	36.606	39.063
Rashodi od kamata i slični rashodi	3.1, 5b	(15.359)	(19.747)
Neto prihodi od kamata		21.247	19.316
Prihodi od dividendi		8	-
Troškovi obezvređenja	3.6, 6a	(7.511)	(35.710)
Troškovi rezervisanja	3.6, 3.13, 6a	1.283	158
Prihodi od naknada i provizija	3.1, 7a	17.825	16.190
Rashodi naknada i provizija	3.1, 7b	(6.468)	(5.615)
Neto prihodi od naknada i provizija		11.357	10.575
Neto dobiti / gubici od investicionih HOV		(27)	-
Neto gubici / dobiti od kursnih razlika	3.2	766	675
Troškovi zaposlenih	3.14, 8	(12.988)	(14.845)
Opšti i administrativni troškovi	9	(6.933)	(6.409)
Troškovi amortizacije	3.10, 18, 19	(2.712)	(2.964)
Ostali rashodi	10	(898)	(876)
Ostali prihodi	11	2.728	11.123
OPERATIVNI PROFIT (GUBITAK)		6.320	(18.957)
Porez na prihod	3.3, 12	-	(23)
NETO PROFIT/GUBITAK		6.320	(18.980)

Ovi finansijski iskazi su usvojeni od strane Odbora direktora Crnogorske komercijalne banke A.D., Podgorica.

Potpisano u ime Crnogorske komercijalne banke A.D., Podgorica:

Szabolcs Horvath

Glavni izvršni direktor

Srđan Janković

Direktor direkcije za računovodstvo i kontrolu

Maja Krstić

Izvršni direktor za finansije i bankarske operacije

Napomene na narednim stranama
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

BILANS STANJA
 Na dan 31. decembra 2013. godine
 (U hiljadama EUR)

	Napomena	2013.	2012. KORIGOVANO ¹
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	3.4, 13	77.290	84.242
Kreditni i potraživanja od banaka	3.5, 3.6, 14	137.227	230.495
Kreditni i potraživanja od klijenata	3.5, 3.6, 15	366.554	317.387
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	3.8, 16	1.504	1.142
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	3.8, 16	146	189
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	3.9, 17	17.501	19.352
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	3.8, 16	38	-
Nekretnine, postrojenja i oprema	3.10, 18	13.564	12.640
Nematerijalna sredstva	3.11, 19	3.075	2.935
Tekuća poreska sredstva	3.3	198	782
Ostala finansijska potraživanja	20	1.793	1.485
UKUPNA SREDSTVA		618.890	670.649
OBAVEZE			
Depoziti banaka	21	3.636	227
Depoziti klijenata	21	498.321	549.542
Pozajmljena sredstva od banaka	22	2.473	12.672
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	22	6.114	21.736
Rezerve	3.13, 3.14, 23	4.091	6.010
Odložene poreske obaveze		412	412
Ostale obaveze	24	8.292	7.892
Subordinisani dug	25	14.056	7.006
Ukupne obaveze		537.395	605.497
KAPITAL			
Akcijski kapital	26	136.876	126.876
Akumulirani gubitak		(87.692)	(68.712)
Dobit/(gubitak) tekuće godine		6.320	(18.980)
Ostale rezerve		25.991	25.968
Ukupan kapital		81.495	65.152
UKUPNI KAPITAL I OBAVEZE		618.890	670.649
Vanbilansna evidencija			
	Napomena	2013.	2012.
Neopozive obaveze za davanje kredita	27	42.539	31.386
Ostali akreditivi izdati za plaćanje u inostranstvu		630	833
Izdane platve garancije		15.120	17.143
Izdane činidbene garancije		9.868	12.815
Strani čekovi poslani na naplatu		36	632
Ostali derivatni finansijski instrumenti		100.066	121.035
Kolateral po osnovu potraživanja		2.764.147	3.864.265
Ostale stavke vanbilansne izloženosti banke		66.059	66.123
UKUPNO VANBILANSNA EVIDENCIJA		2.998.465	4.114.232

Ovi finansijski iskazi su usvojeni od strane Odbora direktora Crnogorske komercijalne banke A.D., Podgorica. Potpisano u ime Crnogorske komercijalne banke A.D., Podgorica:

Szabolcs Horvath
 Glavni izvršni direktor

Maja Krstić
 Izvršni direktor za finansije i bankarske operacije

Srđan Janković
 Direktor direkcije za računovodstvo i kontrolu

¹ U skladu sa Napomenom 2.1.

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

ISKAZ O PROMJENAMA NA KAPITALU
 U periodu od 1. januara do 31. decembra 2013. godine
 (U hiljadama EUR)

	Akcijski kapital	Ostale rezerve	Akumulirani gubitak	Ukupno
Stanje na dan 1. januara 2012. godine	106.876	921	(68.712)	39.085
Emisija akcija	20.000		-	20.000
Smanjenje fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju	-	(8)	-	(8)
Gubitak tekuće godine	-	-	(18.980)	(18.980)
Stanje na dan 31. decembra 2012. godine	126.876	913	(87.692)	40.097
Korekcija stanja na dan 31. decembra 2012. godine - Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu – evidentirano na dan 1. januara 2013. ²	-	25.055	-	25.055
Korigovano stanje na dan 31. decembra 2012. godine	126.876	25.968	(87.692)	65.152
	Akcijski kapital	Ostale rezerve	Akumulirani gubitak	Ukupno
Stanje na dan 31. decembra 2012. godine	126.876	913	(87.692)	40.097
Evidentiranje na 1. januar 2013. godine - Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu	-	25.055	-	25.055
Stanje na dan 1. januar 2013. godine	126.876	25.968	(87.692)	65.152
Emisija akcija	10.000	-	-	10.000
Neto povećanje/(smanjenje) fer vrijednosti hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju		23	-	23
Dobit tekuće godine	-	-	6.320	6.320
Stanje na dan, 31. decembra 2013. godine	136.876	25.991	(81.372)	81.495

Ovi finansijski iskazi su usvojeni od strane Odbora direktora Crnogorske komercijalne banke A.D., Podgorica.

Potpisano u ime Crnogorske komercijalne banke A.D., Podgorica:

Szabolcs Horvath
 Glavni izvršni direktor

Srđan Janković
 Direktor direkcije za računovodstvo i kontrolu

Maja Krstić
 Izvršni direktor za finansije i bankarske operacije

² U skladu sa Napomenom 2.1.

Napomene na narednim stranama čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

ISKAZ O TOKOVIMA GOTOVINE
 U periodu od 1. januara do 31. decembra 2013. godine
 (U hiljadama EUR)

	Napomena	2013.	2012. REKLASIFIKOVANO ³
Tokovi gotovine iz poslovnih aktivnosti			
Prilivi po osnovu kamata i slični prihodi		36.139	37.856
Odlivi po osnovu kamata i slični prihodi		(16.653)	(19.011)
Prilivi po osnovu naknada i provizija		15.503	14.204
Odlivi po osnovu naknada i provizija		(6.435)	(5.868)
Odlivi po osnovu zarada zaposlenih i troškova za dobavljače		(20.009)	(19.557)
Povećanje/smanjenje kredita i ostale aktive		120.464	2.627
Prilivi/ odlivi po osnovu depozita i ostalih obaveza		(46.779)	(10.767)
Plaćeni porezi		(707)	(1.386)
Ostali prilivi		1.123	2.004
Neto prilivi/odlivi gotovine iz poslovnih aktivnosti		82.646	102
Gotovinski tokovi iz aktivnosti investiranja			
Kupovina nekretnina i opreme		(2.760)	(848)
Kupovina nematerijalnih ulaganja		(1.011)	(281)
Državni zapisi i ostale hartije od vrijednosti		2.594	(771)
Prilivi od prodaje materijalne i dugotrajne imovine		-	-
Neto prilivi/odlivi gotovine iz aktivnosti investiranja		(1.177)	(1.900)
Tokovi gotovine iz finansijskih aktivnosti			
Povećanje pozajmljenih sredstava		(8.834)	(14.906)
Emisija običnih akcija		-	-
Odlivi po osnovu isplaćene dividende		-	-
Neto prilivi/odlivi gotovine iz aktivnosti finansiranja		(8.834)	(14.906)
Efekat kursnih razlika na gotovinu i gotovinske ekvivalente		849	(50)
Neto povećanje/smanjenje gotovine i gotovinskih ekvivalenata		73.484	(16.754)
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na početku perioda		108.940	125.694
Gotovina i gotovinski ekvivalenti na kraju perioda	29	182.424	108.940

Ovi finansijski iskazi su usvojeni od strane Odbora direktora Crnogorske komercijalne banke A.D., Podgorica.

Potpisano u ime Crnogorske komercijalne banke A.D., Podgorica:

Szabolcs Horvath
 Glavni izvršni direktor

Srđan Janković
 Direktor direkcije za računovodstvo i kontrolu

Maja Krstić
 Izvršni direktor za finansije i bankarske operacije

³ U skladu sa Napomenom 2.1.

Napomene na narednim stranama
 čine sastavni dio ovih finansijskih iskaza.

1. OSNIVANJE I POSLOVANJE BANKE

Crnogorska komercijalna banka A.D., Podgorica (u daljem tekstu: "Banka") je osnovana kao nezavisna banka i registrovana je kod Privrednog suda u Podgorici 15. januara 1997. godine.

OTP Bank Plc., Budimpešta ima 100% učešća u kapitalu Banke.

Banka je registrovana kao akcionarsko društvo. RegistarSKI broj Banke u Centralnom registru Privrednog suda je 4-0001633/019.

Banka je od Centralne banke Crne Gore, Rješenjem broj 0101-72/1-2002 od 18. februara 2002. godine, dobila odobrenje za rad.

Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 51 (Rješenje broj 02/3-47/2-01 od 12. jula 2001. godine).

U skladu sa Zakonom o bankama, Odlukom o osnivanju i Statutom, Banka obavlja poslove primanja depozita i drugih sredstava fizičkih i pravnih lica i odobravanje kredita i drugih plasmana iz tih sredstava, u cjelini ili djelimično, za svoj račun.

Pored ovih poslova može da obavlja i sljedeće poslove:

- izdaje garancije i preuzima druge vanbilansne obaveze;
- kupuje, prodaje i naplaćuje potraživanja;
- izdaje, obrađuje i evidentira platne instrumente;
- platni promet u zemlji i sa inostranstvom;
- finansijski lizing;
- trguje u svoje ime i za svoj račun ili za račun komitenta stranim sredstvima plaćanja i finansijskim derivatima;
- vrši izradu analiza i davanje informacija i savjeta o kreditnoj sposobnosti društava i preduzetnika;
- depo poslove;
- usluge čuvanja u sefovima i
- druge poslove u skladu sa odobrenjem Centralne banke Crne Gore.

Sjedište Banke je u Podgorici, Ulica Moskovska bb.

Na dan 31. decembra 2013. godine, Banku čine centrala u Podgorici, 11 filijala, 10 ekspozitura i 11 šaltera na teritoriji Crne Gore.

Na dan 31. decembra 2013. godine Banka ima 460 zaposlenih radnika (31. decembra 2012. godine: 437 zaposlenih).

Članovi Odbora direktora Banke, na dan 31. decembra 2013. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
G-din Barna Zsolt	Predsjednik
G-din Szabolcs Horvat	Član
G-din Nyitrai Gyozo	Član
Dr Szabolcs Korba	Član
G-din Antal Gyulavari	Član
G-din Attila Kozsik	Član
G-din Csaba Nagy	Član

Članovi Odbora za reviziju Banke na dan 31. decembra 2013. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Funkcija</u>
G-din Antal Gyulavari	Predsjednik
G-din Fritz Laszlo	Član
G-din Andreas Szalay	Član

Izvršni direktori Banke na dan 31. decembra 2013. godine:

<u>Ime i prezime</u>	<u>Ključno područje</u>
G-din Szabolch Horvath	Glavni izvršni direktor
G-đa Maja Krstic	Izvršni direktor za Finansije i bankarske operacije,
G-din Zoran Mihailovic	Izvršni direktor za Retail
G-din Balazs Balog	Izvršni direktor za Upravljanje rizikom i kreditnu kontrolu
G-din Szilard Rehoregh	Izvršni direktor za Corporate
G-đa Dubravka Pavičević	Izvršni direktor za Sredstva i platni promet

Na dan 31. decembra 2013. godine, Direktor Odjeljenja za praćenje usaglašenosti je Srđan Knežević.

Na dan 31. decembra 2013. godine, Interni revizor je Miodrag Vujković.

2. OSNOVE ZA SASTAVLJANJE I PREZENTACIJU FINANSIJSKIH ISKAZA

2.1. Osnove za sastavljanje i prezentaciju finansijskih iskaza

Banka ima obavezu da vodi svoje računovodstvene evidencije i sastavlja finansijske iskaze u skladu sa Zakonom o računovodstvu i reviziji Crne Gore („Sl. list CG” br. 69/2005, 80/2008 i 32/2011), Zakonom o bankama („Sl. list CG” br. 17/2008, 44/2010 i 40/2011) i ostalim podzakonskim aktima.

Tokom 2012. godine Savjet Centralne banke Crne Gore donio je više podzakonskih akata koji su stupili na snagu 1. januara 2013. godine. Glavne izmjene regulative kojom se reguliše bankarsko poslovanje odnose se na: novu formu finansijskih iskaza, promjene kontnog okvira, vrednovanje stavki bilanse aktive i vanbilansnih stavki u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja, uvođenje koncepta potencijalne rezerve za kreditne gubitke, definisanje adekvatnog kolaterala, povezanosti između dva ili više lica, uvođenje interne evidencije, definisanje razlike između potencijalnih rezervi i ispravki vrijednosti kao odbitne stavke od kapitala pri obračunu sopstvenih sredstava.

Priloženi finansijski iskazi pripremljeni su u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka ("Sl. list CG", br. 15/2012 i 18/2013) koja propisuje novu formu obrazaca za 2013. godinu. U skladu sa ovom Odlukom i Odlukom o kontnom okviru za banke ("Sl. list Crne Gore", br. 55/12) uporedni podaci za 2012. godinu reklasifikovani su kako bi bili uporedivi sa formom izvještavanja za 2013. godinu.

Prema Uputstvu o načinu evidentiranja rezervacija za potencijalne kreditne gubitke, ispravki vrijednosti i otpisanih stavki bilansne aktive pri utvrđivanju početnog stanja u poslovnim knjigama banaka za 2013. godinu („Sl. list CG” br. 61/2012) Banka je izvršila sljedeća evidentiranja:

- potraživanja (kreditni i kamate) koja su u skladu sa važećom regulativom bila klasifikovana u vanbilansnu evidenciju prenijeta su u bilans stanja,
- sva potraživanja za koja su ispunjeni uslovi za isključivanje potraživanja iz bilansa banke u skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama ("Službeni list CG", br. 22/12 i 55/12) otpisana su i evidentirana u internoj evidenciji,
- otvaranje računa rezervi za procijenjene gubitke u okviru kapitala i rezervi (konto 3025) na kojem je formirano saldo na 1.1.2013. godine kao razlika između izdvojenih rezervacija za potencijalne gubitke po stavkama bilansne aktive, naknade za kreditne gubitke po vanbilansnim stavkama, rezervacija izdvojenih po osnovu klasifikacije kredita u klasifikacionu grupu "E" i rezervacija po suspendovanoj kamati (potražni promet) i zbira ispravki vrijednosti i rezervisanja za gubitke (dugovni promet).

U prikazanim finansijskim iskazima izvršene su korekcije bilansa stanja na dan 31. decembra 2012. godine za pomenute efekte knjiženja na dan 1. januar 2013. godine, radi uporedivosti pozicija bilansa stanja.

Efekti knjiženje na dan 1. januar 2013. godine prikazani su u tabeli:

	Kredit i potraživanja od klijenata	Factoring i forfeting	Potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama	Kamatna potraživanja po kreditima	Vremenska razgraničenja i unaprijed plaćeni troškovi	Ostala aktiva	Vanbilansna evidencija	Ukupno
Knjigovodstveno evidentiranje potraživanja klasifikovanih u klasifikacionu kategoriju E	45.561	-	1.244	6.585	(44)	29	-	53.375
Evidentiranje rezervacija za potencijalne gubitke izdvojenih zaključno sa 31.12.2012.	22.695	2.989	154	9	-	1	878	26.726
Ispravka vrijednosti potraživanja i rezervisanja za gubitke po vanbilansnoj aktivi	(46.404)	(1.387)	(1.166)	(3.791)	-	(25)	(2.273)	(55.046)
Efekat na kapital na dan 1. januar 2013. godine	21.852	1.602	232	2.803	(44)	5	(1.395)	25.055

2.2 Zvanična valuta izvještavanja

Finansijski izvještaji Banke su iskazani u hiljadama eura (EUR), koji je funkcionalna valuta Banke i zvanična valuta u kojoj se podnose finansijski izvještaji u Crnoj Gori. Osim ako nije drugačije naznačeno, svi iznosi su navedeni u hiljadama EUR.

2.3. Korišćenje procjenjivanja

Prezentacija finansijskih iskaza zahtijeva od rukovodstva Banke korišćenje najboljih mogućih procjena i razumnih pretpostavki, koje imaju efekta na prezentovane vrijednosti sredstava i obaveza i objelodanjivanje potencijalnih potraživanja i obaveza na dan sastavljanja finansijskih iskaza, kao i prihoda i rashoda u toku izvještajnog perioda. Ove procjene i pretpostavke su zasnovane na informacijama raspoloživim na dan sastavljanja finansijskih iskaza i najvećim dijelom se odnose na: procjene iznosa ispravke vrijednosti po kreditima i kamatama, ispravke vrijednosti za depozite kod drugih banaka, ispravke vrijednosti za trajne uloge i vanbilansne stavke. Stvarna vrijednost sredstava i obaveza može da odstupa od vrijednosti koja je procijenjena na ovaj način.

2.4. Načelo stalnosti poslovanja

Finansijski iskazi su sastavljeni u skladu sa konceptom nastavka poslovanja, koji pretpostavlja da će Banka nastaviti da posluje tokom neograničenog vremenskog perioda u doglednoj budućnosti.

3. PREGLED ZNAČAJNIH RAČUNOVODSTVENIH POLITIKA

3.1. Prihodi i rashodi po osnovu kamata i naknada

Prihodi i rashodi po osnovu kamate, uključujući zateznu kamatu i ostale rashode vezane za kamatonosnu aktivu, odnosno kamatonosnu pasivu, obračunati su po načelu uzročnosti prihoda i rashoda i uslovima iz obligacionog odnosa koji su definisani ugovorom između Banke i klijenta.

Prihodi i rashodi od kamata priznaju se na bazi obračuna metodom efektivne kamatne stope perioda u kome su ostvareni, a unaprijed obračunate kamate razgraničavaju se na period trajanja ugovorne obaveze.

Prihodi od kamata obračunati su na plasmane komitentima, depozite kod drugih finansijskih institucija, a rashodi od kamata obračunati su na finansijske obaveze po depozitima i pozajmicama.

Prihodi i rashodi po osnovu naknada i provizija priznaju se po načelu uzročnosti prihoda i rashoda. Prihodi od naknade za odobravanje kredita se knjiže kao odloženi prihodi, a priznaju se u prihode perioda u srazmjeri sa proteklom vremenom korišćenja kredita.

3.2. Preračunavanje deviznih iznosa

Poslovne promjene nastale u stranoj valuti su preračunate u EUR po srednjem kursu važećem na dan poslovne promjene.

Sredstva i obaveze iskazane u stranoj valuti na dan iskaza o finansijskoj poziciji, preračunati su u EUR po srednjem kursu važećem na taj dan.

Neto pozitivne ili negativne kursne razlike nastale prilikom poslovnih transakcija u stranoj valuti i prilikom preračuna pozicija iskaza o finansijskoj poziciji iskazanih u stranoj valuti knjižene su u korist ili na teret iskaza o ukupnom rezultatu, kao dobiti ili gubici po osnovu kursnih razlika.

Preuzete i potencijalne obaveze u stranoj valuti preračunate su u EUR po srednjem kursu koji je važio na taj dan.

3.3. Porezi i doprinosi

Porez na dobit

Tekući porez na dobit

Porez na dobit se obračunava i plaća u skladu sa Zakonom o porezu na dobit pravnih lica („Sl. list CG” br. 65/2001, 80/2004, 40/2008, 86/2009 i 14/2012). Stopa poreza na dobit je proporcionalna i iznosi 9% od poreske osnovice. Oporeziva dobit se utvrđuje na osnovu dobiti Banke iskazane u bilansu uspjeha uz usklađivanje prihoda i rashoda u skladu sa odredbama Zakona o porezu na dobit pravnih lica (članovi 8. i 9. za usklađivanje prihoda i članovi od 10. do 20. za usklađivanje rashoda).

Zakon o porezu na dobit utvrđuje da gubitak po osnovu poreskog bilansa u tekućoj godini ne može da se prenese unazad. Međutim, gubici po poreskom bilansu tekuće godine mogu da smanje oporezivu dobit budućeg perioda (izuzev ako gubitak proističe iz kapitalnih gubitaka ili dobitaka), ali u periodu ne dužem od 5 godina.

Odloženi porez na dobit

Odloženi porez na dobit se obračunava korišćenjem metode utvrđivanja obaveza prema bilansu stanja, za privremene razlike proizašle iz razlike između poreske osnove potraživanja i obaveza i njihove knjigovodstvene vrijednosti. Važeće poreske stope na datum bilansa stanja se koriste za utvrđivanje razgraničenog iznosa poreza na dobit. Odložene poreske obaveze se priznaju za sve oporezive privremene razlike. Odložena poreska sredstva se priznaju za sve odbitne privremene razlike i poreske gubitke i kredite, koji se mogu prenositi u naredne fiskalne periode, do stepena do kojeg će vjerovatno postojati oporeziva dobit od koje se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti.

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja

Porezi, doprinosi i druge dažbine koje ne zavise od rezultata poslovanja uključuju poreze na imovinu i druge poreze, naknade i doprinose koji se plaćaju prema raznim republičkim i lokalnim poreskim propisima.

3.4. Gotovina i gotovinski ekvivalenti

U iskazu o tokovima gotovine pod gotovinom i gotovinskim ekvivalentima se podrazumijevaju gotovina u blagajni, sredstva na računima kod poslovnih banaka i ostala visoko likvidna finansijska aktiva sa dospijanjem do 90 dana. Novčana sredstva u bilansu stanja podrazumijevaju gotovinu, račune depozita kod Centralne banke i potraživanja fakturisane kamate sa rokom dospijanja do 90 dana.

3.5. Krediti

Kreditni odobreni od strane Banke evidentiraju se u poslovnim knjigama u momentu prenosa sredstava korisniku kredita.

Kreditni su iskazani u iskazu o finansijskoj poziciji u visini odobrenog plasmana, umanjenog za otplaćenu glavnici i ispravku vrijednosti koja je zasnovana na procjeni konkretno identifikovanih rizika za pojedine plasmane i rizika za koje iskustvo ukazuje da su sadržani u kreditnom portfoliju. U procjeni navedenih rizika rukovodstvo Banke primjenjuje sopstvenu metodologiju za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama koja je objelodanjena u Napomeni 3.6.

3.6. Vrednovanje stavki bilansne aktive i vanbilansnih stavki

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama ("Službeni list CG", br. 22/12 i 55/12), Banka počevši od 1. januara 2013. godine primjenjuje sopstvenu metodologiju za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama koja je usaglašena sa zahtjevima Međunarodnih računovodstvenih standarda.

Utvrđivanje iznosa obezvrjeđenja podrazumijeva procjenu budućeg novčanog toka posmatranog instrumenta koji se mora diskontovati primjenom efektivne kamatne stope za taj određeni instrument, kako bi se izračunala sadašnja vrijednost određenog instrumenta. Iznos umanjenja se izračunava kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti (ugovoreni neizmireni iznos) kredita i sadašnje vrijednosti instrumenta.

Proces izdvajanja rezervi se sastoji od sljedećih faza:

1. Finansijska sredstva koja se smatraju pojedinačno značajnim procjenjuju se za umanjenje vrijednosti pojedinačno na osnovu toga da li je identifikovan objektivni dokaz za umanjenje vrijednosti.
2. Sredstva koja su individualno procijenjena za umanjenje vrijednosti, bilo da su značajna ili ne, ali za koja ne postoji objektivni dokaz umanjenja vrijednosti, uključuju su u grupu sredstava sa sličnim obilježjima kreditnog rizika i kolektivno procjenjuju za umanjenje vrijednosti.
3. Objektivni dokaz umanjenja vrijednosti bili bi faktori koji mogu, bilo pojedinačno ili zajedno, pružiti dovoljno objektivni dokaz da je gubitak od umanjenja nastao kod finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava, iz sljedećih razloga:
 - kašnjenje plaćanja,
 - restrukturiranje ugovora,
 - prekid ugovora o preuzimanju rizika,
 - ne-pravne radnje (stečajni postupak, postupak likvidacije, postupci izmirenja duga sa jedinicama lokalne samouprave, zatvaranje kompanije),
 - parnice,
 - cross default odredba (ako dužnik kasni po jednoj obavezi, smatra se da kasni po svim obavezama).

U svrhu kolektivne procjene umanjenja vrijednosti, finansijska sredstva grupišu se na osnovu sličnih obilježja kreditnog rizika koja ukazuju na sposobnost dužnika da podmiri sve dospjele iznose prema ugovorenim uslovima. Procenat rezervacija u okviru svake grupe proizvoda sa sličnim obilježjima kreditnog rizika, dobija se na osnovu istorijskog iskustva u prodajama potraživanja faktoring kompaniji kao i ekspertske procjene u pogledu budućeg ponašanja klijenata u otplati.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama je definisano, ako su ispunjeni uslovi za isključivanje potraživanja iz bilansa banke, banka je dužna da to potraživanje otpiše i da ga, u visini dugovanog iznosa, vodi u internoj evidenciji do okončanja postupka naplate. Isključivanje potraživanja iz bilansa banke, nastaje, ako banka u postupku naplate potraživanja ocijeni da vrijednost potraživanja mjerena po amortizacionoj vrijednosti neće biti nadoknađena i da su, u skladu sa MRS/MSFI, ispunjeni uslovi za prestanak priznavanja finansijskog sredstva, što uključuje i sljedeće slučajeve:

- za neobezbijedeno potraživanje kada je nad dužnikom otvoren stečajni postupak koji traje duže od jedne godine, ili ako dužnik kasni sa plaćanjem duže od dvije godine;
- za obezbijedeno potraživanje, kada dužnik kasni sa plaćanjem duže od četiri godine, odnosno ako banka u tom periodu nije primila nijednu uplatu od realizacije kolaterala.

3.7. Rezervacije i ispravke vrijednosti

Pored vrednovanja stavki aktive i vanbilansnih stavki u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima, Banka je dužna da zavisno od vjerovatnoće ostvarivanja gubitka, stavke aktive klasifikuje u jednu od sljedećih klasifikacionih grupa:

1. grupu A – „dobra aktiva“; U klasifikacionu grupu „A“ klasifikuje se kredit i druga potraživanja kod kojih postoje čvrsto dokumentovani dokazi da će biti naplaćeni u skladu sa ugovorenim uslovima u punom iznosu,
2. grupu B – „aktiva sa posebnom napomenom“, sa podgrupama „B1“ i „B2“; U klasifikacionu grupu „B“ podgrupe „B1“ i „B2“ klasifikuje se kredit za koji postoji mala vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, ali taj kredit mora biti predmet posebne pažnje banke, jer bi potencijalni rizik, ukoliko ne bi bio adekvatno praćen, mogao da dovede do slabijih perspektiva u pogledu njegove naplate,
3. grupu C – „substandardna aktiva“, sa podgrupama „C1“ i „C2“; U klasifikacionu grupu „C“ klasifikuje se za koji postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka, zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njegovu otplatu,
4. grupu D – „sumnjiva aktiva“; U klasifikacionu grupu „D“ klasifikuje se kredit za koji je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednost i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna,
5. grupu E – „gubitak“. U klasifikacionu grupu E – „gubitak“ klasifikuje se kredit koje će biti u potpunosti nenaplativ, ili će biti naplaćen u neznatnom iznosu.

Iznos rezervi za potencijalne gubitke nije predviđen za plasmane Banke klasifikovane u kategoriju A. Procijenjeni iznos rezerve za potencijalne gubitke je obračunat primjenom procenata od 2% do 7% na plasmane klasifikovane u kategoriju B, od 20% do 40% na plasmane kategorije C, 70% na plasmane kategorije D i 100% na plasmane kategorije E.

Banka je dužna da razvije sveobuhvatnu strategiju postupanja sa nekvalitetnim kreditima za period od tri godine i utvrđuje godišnje ciljeve vezane za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita (operativni ciljevi).

Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama Banka je dužna da utvrđuje razliku između iznosa rezervacija za potencijalne gubitke, obračunatog u skladu sa Odlukom i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke, izračunatog u skladu sa odredbama Odluke kojima se propisuje način vrednovanja stavki aktive primjenom Međunarodnih računovodstvenih standarda. Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke predstavlja odbitnu stavku od sopstvenih sredstava banke.

3.8. Hartije od vrijednosti kojima se trguje i ulaganja u kapital drugih pravnih lica

Ulaganja u vlasničke finansijske instrumente, koji nemaju kotiranu tržišnu cijenu na aktivnom tržištu i čija se fer vrijednost ne može pouzdano izmjeriti, priznaju se po trošku ulaganja, umanjenoj za eventualnu ispravku vrijednosti koja odražava smanjenje vrijednosti usljed nastalih gubitaka u poslovanju pravnog lica.

Hartije od vrijednosti kojima se trguje predstavljaju hartije od vrijednosti koje se drže radi ostvarivanja dobiti po osnovu trgovanja u kratkom vremenskom roku. Hartije od vrijednosti kojima se trguje inicijalno se iskazuju po nabavnoj vrijednosti, a na dan bilansa po tržišnoj vrijednosti. Svi realizovani i nerealizovani dobiti po osnovu prodaje, odnosno promjene tržišne vrijednosti ovih hartija od vrijednosti se priznaju u korist prihoda, odnosno na teret rashoda.

Ulaganje u kapital zavisnih društava se iskazuje po istorijskom trošku ulaganja.

3.9. Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća

Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća predstavljaju hartije od vrijednosti za koje postoji namjera i mogućnost držanja do isteka roka dospjeća. Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća čine državni zapisi. Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća se inicijalno evidentiraju po nabavnoj vrijednosti. Na dan bilansa stanja hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti uz umanjenoj za rezervisanje za potencijalne gubitke.

3.10. Nekretnine, postrojenja i oprema

Nekretnine, postrojenja i oprema su na dan 31. decembra 2013. godine iskazana po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za ispravku vrijednosti. Nabavnu vrijednost čini vrijednost po fakturi dobavljača, uvećana za zavisne troškove po osnovu nabavke i troškove dovođenja sredstva u stanje funkcionalne pripravnosti.

Amortizacija se ravnomjerno obračunava na nabavnu vrijednost primjenom godišnjih stopa, s ciljem da se poslovni prostor i ostala fiksna aktiva u potpunosti otpiše u toku njihovog korisnog vijeka trajanja.

Procijenjeni korisni vijek trajanja nekretnina i opreme je sljedeći:

Građevinski objekti	50
Računari i prateća oprema	8
Kancelarijski namještaj	4 – 10
Motorna vozila	8
Bankomati	8
Ostala oprema	8

Ulaganja u sredstva po osnovu tekućeg održavanja priznaju se kao rashod perioda u kom su nastala.

3.11. Nematerijalna sredstva

Stecene licence iskazuju se po nabavnoj vrijednosti. Licence imaju ograničen vijek trajanja i iskazuju se po nabavnoj vrijednosti, umanjenoj za akumuliranu ispravku vrijednosti. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode, po stopi od 12.50% kako bi se troškovi licenci raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe.

Troškovi računarskih softvera kapitalizuju se u iznosu troškova nastalih u sticanju i stavljanju u upotrebu. Ovi troškovi se amortizuju tokom njihovog procijenjenog vijeka upotrebe. Amortizacija se obračunava primjenom proporcionalne metode, po stopi od 12.50% kako bi se troškovi softvera raspodijelili u toku njihovog procijenjenog vijeka upotrebe.

3.12. Stečena aktiva

Stečena aktiva predstavlja imovinu koja je postala vlasništvo Banke po osnovu naplate potraživanja za plasmene koji su bili obezbijeđeni navedenom imovinom. Banka evidentira primljena sredstva po vrijednosti neotplaćene glavnice i pripadajućih kamata i drugih naknada u momentu sticanja prava.

U skladu sa Odlukom o minimalnim standardima za ulaganja banaka u nepokretnosti i osnovna sredstva ("Sl. list Crne Gore", br. 24/2009, 66/2010, 58/2011, 61/2012, 13/2013 i 51/2013) ukupna ulaganja banke u nepokretnosti i osnovna sredstva ne smiju biti veća od 40% sopstvenih sredstava banke. Izuzetno, banka može imati ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva i iznad nivoa od 40% sopstvenih sredstava, ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

- 1) iznos ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva koji prelazi 40% sopstvenih sredstava banka tretira kao odbitnu stavku pri izračunavanju ukupnog iznosa sopstvenih sredstava banke;
- 2) nakon umanjjenja sopstvenih sredstava banke, izvršenog u skladu sa tačkom 1), nivo sopstvenih sredstava i koeficijent solventosti banke prelaze zakonom propisani minimum.

Ulaganjima u nepokretnosti ne smatra se sticanje nepokretnosti u zamjenu za potraživanja u postupku restrukturiranja duga, u stečajnom postupku, odnosno postupku likvidacije nad dužnikom banke, u postupku reorganizacije dužnika u skladu sa propisima kojima se uređuje stečaj, ili u postupku izvršenja radi namirenja potraživanja banke, ukoliko od dana sticanja nepokretnosti nije prošlo više od četiri godine. Na dan 31. decembra 2013. godine Banka nema sredstva stečena po osnovu naplate potraživanja.

3.13. Rezervisanja

Rezervisanja se priznaju kada:

- Banka ima važeću zakonsku ili ugovorenu obavezu koja je rezultat prošlih događaja;
- kada je u većoj mjeri vjerovatno da će podmirenje obaveze iziskivati odliv sredstava;
- kada se pouzdano može procijeniti iznos obaveze.

Rezervisanja se odmjeravaju po sadašnjoj vrijednosti očekivanih izdataka potrebnih za izmirenje obaveza. Rezervisanja se razmatraju na datum svakog iskaza o finansijskoj poziciji i prilagođavaju tako da odražavaju najbolju sadašnju procjenu. Ako više nije vjerovatno da će odliv sredstava koji predstavlja ekonomske koristi biti potreban za namirenje date obaveze, rezervisanje se ukida preko iskaza o ukupnom rezultatu.

Banka ne priznaje rezervisanje po osnovu potencijalnih obaveza dok ne potvrdi da li ima sadašnju obavezu koja može da dovede do odliva resursa koji predstavljaju ekonomske koristi ili ako pouzdana procjena ne može da se napravi, te se u tom slučaju objelodanjuje.

3.14. Beneficije zaposlenih

U skladu sa propisima koji se primjenjuju u Crnoj Gori, Banka je u obavezi da plaća doprinose državnim fondovima kojima se obezbjeđuje socijalna sigurnost zaposlenih. Ove obaveze uključuju doprinose za zaposlene na teret poslodavca u iznosima obračunatim po stopama propisanim relevantnim zakonskim propisima. Banka je, takođe, obavezna da od bruto zarada zaposlenih obustavi doprinose i da ih, u ime zaposlenih, uplati tim fondovima. Doprinosi na teret poslodavca i doprinosi na teret zaposlenog se knjiže na teret rashoda perioda na koji se odnose.

U skladu sa Kolektivnim ugovorom, Banka je u obavezi da prilikom odlaska u penziju zaposlenom isplati otpremninu u visini 6 prosječnih neto zarada zaposlenih u Banci koja važi u mjesecu u kojem se vrši isplata. U finansijskim iskazima Banke na dan 31. decembra 2013. godine, izvršeno je rezervisanje, obračunato od strane nezavisnog ovlašćenog aktuara, po osnovu procijenjene sadašnje vrijednosti sredstava za otpremnine za odlazak u penziju i jubilarne nagrade zaposlenima nakon ispunjenih uslova.

3.15. Transakcije sa povezanim licima

Prema definiciji Međunarodnog računovodstvenog standarda 24 – "Objelodanjivanje povezanih strana", povezane strane su strane koje predstavljaju:

- društva koja direktno ili indirektno putem jednog ili više posrednika kontrolišu izvještajno društvo ili su pod njegovom kontrolom, odnosno koja izvještajno društvo kontrolišu zajedno s drugim subjektima;
- pridružena društva u kojima Banka ima značajan uticaj, a koja nijesu ni povezano lice, niti zajedničko ulaganje investitora;

- fizička lica koja direktno ili indirektno imaju pravo glasa u Banci koje im omogućava značajan uticaj na Banku, kao i bilo koji drugi subjekt za koji se očekuje da će uticati ili biti pod uticajem povezane osobe u poslovanju sa Bankom;
- rukovodioci na ključnim položajima, odnosno osobe koje imaju ovlaštenja i odgovornosti za planiranje, usmjeravanje i kontrolisanje aktivnosti Banke, uključujući direktore i ključno rukovodstvo.

Prilikom posmatranja svake moguće transakcije sa povezanom stranom pažnja je usmjerena na suštinu odnosa, a ne samo na pravni oblik.

3.16. Pravična (fer) vrijednost

Međunarodni standard finansijskog izvještavanja 13 - „Odmjeravanje fer vrijednosti“ predviđa objelodanjivanje pravične (fer) vrijednosti finansijskih sredstava i finansijskih obaveza u napomenama uz finansijske iskaze. Za navedene potrebe, pravična (fer) vrijednost je definisana kao vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva odnosno platila za izmirenje obaveze u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Obaveza Banke je da objelodani sve informacije u vezi sa poštenom (fer) vrijednošću sredstava, potraživanja i obaveza za koje postoje raspoložive tržišne informacije i za koje se identifikuje materijalno značajna razlika između knjigovodstvenih vrijednosti i poštene (fer) vrijednosti. U Crnoj Gori ne postoji dovoljno tržišno iskustvo, stabilnost i likvidnost kod kupovine i prodaje finansijskih sredstava i obaveza, kao i ostalih finansijskih instrumenata, i zvanične tržišne informacije nijesu u svakom trenutku raspoložive. Stoga, pravičnu (fer) vrijednost nije moguće pouzdano utvrditi u uslovima nepostojanja aktivnog tržišta, kako to zahtijevaju MRS i MSFI. Po mišljenju rukovodstva, iznosi objelodanjeni u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe izvještavanja. Za iznos identifikovanih procijenjenih rizika da knjigovodstvena vrijednost neće biti realizovana, vrši se ispravka vrijednosti na osnovu odluke rukovodstva Banke.

4. FINANSIJSKI INSTRUMENTI

4.1. Upravljanje rizicima

Banka je u svome poslovanju izložena različitim rizicima od kojih su najznačajniji:

- kreditni rizik;
- tržišni rizik;
- rizik likvidnosti;
- operativni rizik.

Procedure za upravljanje rizicima su dizajnirane da identifikuju i analiziraju rizike, da definišu odgovarajuće limite i kontrole za upravljanje rizicima, kao i da prate izloženost Banke pojedinim rizicima. Procedure za upravljanje rizicima su predmet redovne kontrole u cilju adekvatnog odgovora na nastale promjene na tržištu, proizvodima i uslugama.

Sektor za upravljanje rizicima je odgovoran za praćenje izloženosti Banke pojedinim rizicima i usaglašenost sa procedurama za upravljanje rizicima i definisanim limitima o čemu se mjesečno izvještava Odboru direktora. Pored toga, praćenje izloženosti Banke pojedinim rizicima je u nadležnosti Komiteta za nadzor i Komiteta za upravljanje kreditnim rizikom.

4.2. Kreditni rizik

Banka je izložena kreditnom riziku koji predstavlja rizik da dužnici neće biti u mogućnosti da dugovanja prema Banci izmire u potpunosti i na vrijeme. Banka vrši rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti, a koji se odnose na gubitke nastale na dan bilansa stanja. Značajne promjene u privredi, odnosno stanju pojedinih privrednih grana koje čine osnov kreditnog portfolija Banke, mogle bi dovesti do gubitaka koji se razlikuju od gubitaka po osnovu kojih je izvršeno rezervisanje na dan izvještaja o finansijskom položaju. Stoga rukovodstvo Banke oprezno upravlja izloženošću kreditnom riziku.

Centralna banka Crne Gore je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama („Sl. list CG“ br. 22/2012, 55/2012 i 57./2013), koja se primjenjuje od 1. januara 2013. godine, i koja podrazumijeva primjenu Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja prilikom vrednovanja i iskazivanja stavki vanbilansne aktive i vanbilansnih stavki. Shodno navedenoj Odluci, Banka je dužna da utvrdi metodologiju za procjenu obezvrjeđenja bilansne aktive i vjerovatnog gubitka po vanbilansnim stavkama. Banka je dužna da metodologiju dosljedno primjenjuje, preispituje najmanje jednom godišnje i po potrebi prilagođava rezultatima preispitivanja, kao i da prilagođava pretpostavke na kojima je

metodologija zasnovana. Odlukom se utvrđuju minimalni standardi za identifikaciju, mjerenje, praćenje i kontrolisanje kreditnog rizika

4.2.1. Upravljanje kreditnim rizikom

Izloženost kreditnom riziku ispoljava se kao rizik finansijskog gubitka koji nastaje kao posljedica nemogućnosti dužnika da ispuni sve ugovorene obaveze prema Banci. Banka upravlja preuzetim kreditnim rizikom tako što određuje limite u odnosu na velike kredite, pojedinačne korisnike kredita i povezana lica. Pomenuti rizici se kontinuirano prate i predmet su kontrole koja se vrši jednom godišnje ili češće. Svi krediti iznad propisanog limita treba da budu odobreni od strane Komiteta za upravljanje kreditnim rizikom.

U skladu sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore, granska koncentracija kredita je predmet kontinuiranog praćenja.

Izloženost riziku po pojedinačnim zajmoprimaocima, uključujući druge banke i brokerska preduzeća, dalje se ograničava tako što se utvrđuje podlimit u odnosu na bilansnu i vanbilansnu izloženost. Stvarna izloženost u odnosu na utvrđene limite se redovno prati.

Upravljanje izloženošću kreditnom riziku vrši se redovnom analizom sposobnosti korisnika kredita i potencijalnih korisnika kredita da otplaćuju obaveze po osnovu kamate i glavnice.

Preuzete i potencijalne obaveze po osnovu kredita

Primarna svrha ovih instrumenta je da se obezbijedi da sredstva budu dostupna klijentu u skladu sa zahtjevima. Garancije i aktivirani akreditivi predstavljaju neopozive garancije Banke da će izvršiti plaćanje u slučaju da klijent ne može da ispuni svoje obaveze prema trećim stranama, i stoga nose isti kreditni rizik kao i krediti. Dokumentarni i komercijalni akreditivi – koji predstavljaju pismenu izjavu o obavezi Banke preuzetoj u ime klijenta, a kojom se trećem licu daje ovlašćenje da kod Banke vuče mjenice do iznosa dogovorenog posebnim uslovima – su obezbijeđeni osnovnom isporukom robe na koju se odnose, te stoga, nose manji rizik nego direktna pozajmica.

4.2.2. Rezervisanja za gubitke po osnovu umanjenja vrijednosti u skladu sa MRS 39

Na dan sastavljanja finansijskih iskaza Banka procjenjuje da li postoji bilo kakav objektivni dokaz da je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava, u skladu sa zahtjevima MRS 39. Objektivni dokaz da je došlo do umanjenja vrijednosti finansijskog sredstva ili grupe finansijskih sredstava obuhvata podatke koje imalac sredstva može da primijeti o nastanku gubitka kao što su:

- kašnjenje u plaćanju kamate ili glavnice;
- restrukturiranje plasmana;
- kršenje ugovora, finansijske teškoće dužnika;
- visoka vjerovatnoća bankrotstva ili likvidacije, proces naplate duga od strane države;
- pokretanje sudskog spora protiv dužnika;
- status neizmirlivanja obaveza na nivou grupe povezanih lica.

U skladu sa usvojenom metodologijom, Banka procjenjuje da li postoje objektivni dokazi o umanjenju vrijednosti pojedinačno za finansijska sredstva koja su pojedinačno značajna.

Izračunavanje sadašnje vrijednosti procijenjenih budućih tokova gotovine obezbijeđenog finansijskog sredstva odražava novčane tokove koji mogu biti rezultat isključivanja umanjenja za troškove pribavljanja i prodaje kolaterala, bez obzira na to da li je isključenje vjerovatno ili ne.

U svrhe zajedničke procjene umanjenja vrijednosti, finansijska sredstva koja nisu pojedinačno značajna se grupišu na osnovu sličnih karakteristika kreditnog rizika.

U procesu klasifikacije sredstava izlozenih kreditnom riziku, Banka primjenjuje sljedeće klasifikacione kategorije:

Kreditna kategorija	Kriterijum
Dobra aktiva	Ova kategorija uključuje svu imovinu procijenjenu kao naplativu u potpunosti po osnovu ugovorenih uslova.
Aktiva sa posebnom napomenom	Ova kategorija uključuje onu imovinu koja je najvjerovatnije naplativa, ali zahtijeva posebnu pažnju, budući da potencijalni rizik, ukoliko nije dovoljno ispraćen, može umanjiti naplativost ovih potraživanja.
Substandardna aktiva	Ova kategorija uključuje onu imovinu usljed koje vrlo lako može nastati gubitak, imajući u vidu jasno definisane nedostatke koji će tu naplatu dovesti u rizik.

4.2.3. Maksimalna izloženost kreditnom riziku po bilansnim i vanbilansnim stavkama

	U hiljadama EUR	
	2013	2012
Aktiva		
Kredit i potraživanja od banaka	137.227	230.495
Kredit i potraživanja od klijenata	366.554	317.387
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	1.504	1.142
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	146	189
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	17.501	19.352
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	38	-
	522.970	568.565
Vanbilanse stavke		
Plative garancije privrednim društvima	15.120	17.143
Činidbene garancije privrednim društvima	9.868	12.815
Neiskorišćeni dokumentarni akreditivi	630	833
Neopozive obaveze za davanje kredita	42.539	31.386
	68.157	62.177
Ukupna izloženost kreditnom riziku	591.127	630.742

Izloženost kreditnom riziku se djelimično kontroliše pribavljanjem instrumenata obezbjeđenja i garancija pravnih i fizičkih lica. Pored toga, sva fizička lica su u obavezi da svoju mjesečnu zaradu primaju preko tekućeg računa kod Banke, u cilju smanjenja kreditnog rizika.

Tipovi instrumenata obezbjeđenja su:

- depoziti;
- pravo zaloge na industrijskim mašinama, hartijama od vrijednosti, zalihama i vozilima;
- hipoteke na nepokretnostima i fiducijarni prenos vlasništva;
- mjenice;
- ovlašćenja;
- administrativne zabrane;
- žiranti i
- polise osiguranja.

4.2.4. Krediti i plasmani

Kredit i plasmani su prikazani u narednim tabelama:

	U hiljadama EUR							
	Nedospjeli grupno neobezvijeđeni	Dospjeli ali grupno neobezvijeđeni	Pojedinačno procijeñjeni	Ukupno, bruto	Pojedinačna ispravka vrijednosti	Grupna ispravka vrijednosti	Ukupna ispravka vrijednosti	Ukupno, neto
31.decembar 2013. godine								
Stambeni krediti	73.636	1.159	8.431	83.226	4.751	3.159	7.910	75.316
Prekoračenje po tekućim računima	3.664	198	8	3.870	3	338	341	3.529
Potrošački krediti	62.030	1.031	5.519	68.580	2.499	3.265	5.764	62.816
Kreditne kartice	5.558	497	1.200	7.255	397	795	1.192	6.063
Namjenski krediti	878	227	229	1.334	170	302	472	862
Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	11.785	397	914	13.096	347	1.106	1.453	11.643
Kredit malim preduzećima	23.568	1.058	7.469	32.095	3.387	2.051	5.438	26.657
Kredit srednjim i velikim preduzećima	98.107	4.272	64.408	166.787	27.922	2.315	30.237	136.550
Kredit Vladi i opštinama	43.753	58	457	44.268	60	497	557	43.711
Kredit finansijskim institucijama	4	-	-	4	-	-	-	4
Vremenska razgraničenja	(597)	-	-	(597)	-	-	-	(597)
	322.386	8.897	88.635	419.918	39.536	13.828	53.364	366.554
Kredit i plasmani dati bankama	137.227	-	-	137.227	-	-	-	137.227
	459.613	8.897	88.635	557.145	39.536	13.828	53.364	503.781
31.decembar 2012. godine								
Stambeni krediti	86.104	1.324	4.259	91.687	2.630	4.185	6.815	84.872
Prekoračenje po tekućim računima	4.315	300	0	4.615	0	405	405	4.210
Potrošački krediti	47.457	1.375	3.234	52.066	1.707	3.691	5.398	46.668
Kreditne kartice	6.628	682	1.353	8.663	821	1.075	1.896	6.767
Namjenski krediti	1.406	273	311	1.990	310	323	633	1.357
Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	12.359	493	827	13.679	509	1.395	1.904	11.775
Ostali krediti	-	4	-	4	-	-	-	4
Kredit malim preduzećima	22.694	1.547	6.201	30.442	3.206	2.367	5.573	24.869
Kredit srednjim i velikim preduzećima	78.838	1.030	78.419	158.287	27.764	2.143	29.907	128.380
Kredit Vladi i opštinama	8.115	207	918	9.240	138	156	294	8.946
Kredit finansijskim institucijama	179	1	-	180	-	3	3	177
Vremenska razgraničenja	(638)	-	-	(638)	-	-	-	(638)
	267.457	7.236	95.522	370.215	37.085	15.743	52.828	317.387
Kredit i plasmani dati bankama	230.495	-	-	230.495	-	-	-	230.495
	497.952	7.236	95.522	600.710	37.085	15.743	52.828	547.882

Kredit i avansi koji nisu ni dospjeli niti obezvijeđeni u 2013. i 2012. godini su svi svrstani u dobru aktivu.

a) Dospjeli ali grupno neobezvrijeđeni krediti i plasmani (nastavak)

	U hiljadama EUR						Ukupno
	Do 30 dana kašnjenje	Od 31 do 60 dana kašnjenje	Od 61 do 90 dana kašnjenje	Od 91 do 180 dana kašnjenje	Od 181 do 365 dana kašnjenje	Od 1 do 5 godina kašnjenje	
31. decembar 2013. godine							
Stambeni krediti	74	49	56	96	122	763	1.160
Prekoračenja po tekućim računima	67	4	5	19	57	45	197
Potrošački krediti	102	32	22	71	129	676	1.032
Kreditne kartice	152	23	16	31	75	200	497
Namjenski krediti	3	2	2	5	10	204	226
Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	21	11	24	22	37	282	397
Ostali krediti	-	-	-	-	-	-	-
Kreditni mikro i malim preduzećima	175	102	60	74	170	477	1.058
Kreditni srednjim i velikim preduzećima	3.578	291	363	-	40	-	4.272
Kreditni Vladi i opštinama	58	-	-	-	-	-	58
Kreditni finansijskim institucijama	-	-	-	-	-	-	-
	4.230	514	548	318	640	2.647	8.897

	U hiljadama EUR						Ukupno
	Do 30 dana kašnjenje	Od 31 do 60 dana kašnjenje	Od 61 do 90 dana kašnjenje	Od 91 do 180 dana kašnjenje	Od 181 do 365 dana kašnjenje	Od 1 do 5 godina kašnjenje	
31. decembar 2012. godine							
Stambeni krediti	116	87	40	90	153	838	1.324
Prekoračenja po tekućim računima	88	15	5	13	35	144	300
Potrošački krediti	138	55	75	119	276	712	1.375
Kreditne kartice	194	35	23	42	104	284	682
Namjenski krediti	6	6	138	10	11	102	273
Ostali krediti fizičkim licima, pokriveni hipotekom	25	20	40	16	75	317	493
Ostali krediti	-	-	-	-	-	4	4
Kreditni mikro i malim preduzećima	421	105	52	68	175	726	1.547
Kreditni srednjim i velikim preduzećima	400	533	70	27	-	-	1.030
Kreditni Vladi i opštinama	20	-	-	-	-	187	207
Kreditni finansijskim institucijama	1	-	-	-	-	-	1
	1.409	856	443	385	829	3.314	7.236

b) Fer vrijednost sredstava obezbjeđenja

	31. decembar 2013.	U hiljadama EUR 31. decembar 2012.
Depoziti	11.638	11.031
Hartije od vrijednosti	410	202
Zaloga	3.972	1.746
Hipoteke	<u>259.242</u>	<u>258.887</u>
Ukupno	<u><u>275.262</u></u>	<u><u>271.866</u></u>

	31. decembar 2013.	U hiljadama EUR 31. decembar 2012.
Dospjeli ali individualno neobezvrijeđeni prikazani do visine plasmana koji su obezbijeđeni tim sredstvima		
Depoziti	9.928	9.826
Hartije od vrijednosti	410	182
Zaloga	3.118	1.545
Hipoteke	<u>181.380</u>	<u>190.321</u>
Ukupno	<u><u>194.836</u></u>	<u><u>201.874</u></u>

	31. decembar 2013.	U hiljadama EUR 31. decembar 2012.
Individualno obezvrijeđeni prikazani do visine plasmana koji su obezbijeđeni tim sredstvima		
Depoziti	1.709	1.205
Hartije od vrijednosti	-	20
Zaloga	855	201
Hipoteke	<u>77.862</u>	<u>68.566</u>
Ukupno	<u><u>80.426</u></u>	<u><u>69.992</u></u>

Banka kao predmet hipoteke uzima nepokretnosti čija vrijednost, po procjeni ovlašćenih procjenitelja, mora imati minimum 30% LTV koeficijent (iznos kredita/ procijenjena vrijednost nekretnine *100). Nekretnine koje se uzimaju kao kolateral su stambeni prostori, porodične stambene zgrade, poslovni objekti, poslovni prostori

Prilikom uzimanja zaloga nad hartijama od vrijednosti, Banka dnevno prati cijenu hartija od vrijednosti koje su uzete kao sredstvo obezbjeđenja. Tržišna vrijednost zaloge mora biti 50% veća od vrijednosti plasmana.

c) Restruktuirani krediti i plasmani

Banka je zajmoprimcu restrukturirala kredit ako je, zbog pogoršanja dužnikove kreditne sposobnosti:

- a. produžila rok otplate za glavnice ili kamatu,
- b. smanjila kamatnu stopu na odobreni kredit,
- c. smanjila iznos duga, glavnice ili kamate ili
- d. izvršeno preuzimanje duga
- e. kapitalizacija kamate
- f. zamjena postojećeg novim kreditom
- g. napravila druge slične pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju zajmoprimca

Prilikom restrukturiranja kredita Banka vrši finansijsku analizu zajmoprimca i procjenjuje mogućnosti zajmoprimca, nakon restrukturiranja kredita, da ostvari novčane tokove koji će biti dovoljni za otplatu glavnice i kamate kredita.

Banka je restrukturirala u toku 2013. godine kredite u iznosu od 93.601 hiljada EUR (2012: 88.269 hiljada EUR).

d) Geografska koncentracija

Geografska koncentracija izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR				Ukupno
	Crna Gora	Evropska Unija	SAD i Kanada	Ostalo	
Kreditni i plasmani bankama	-	122.571	14.654	2	137.227
Kreditni i plasmani klijentima	361.307	-	280	4.967	366.554
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	110	1.394	-	-	1.504
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	146	-	-	-	146
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijea	17.501	-	-	-	17.501
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	38	-	-	-	38
31. decembar 2013. godine	379.102	123.965	14.934	4.969	522.970
31. decembar 2012. godine	338.070	225.555	3.788	1.115	568.528

e) Industrijska koncentracija

Koncentracija po djelatnostima izloženosti Banke kreditnom riziku je prikazana u sljedećoj tabeli:

	Kreditni i plasmani klijentima	Kreditni i plasmani bankama	Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	Hartije od vrijednosti koje se drže do dospijeca	Hartije od vrijednosti raspoložive za trgovanje	Investicije u pridružena preduzećapo metodi	Ukupno
31.Decembar 2013							
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	5.494	-	-	-	-	-	5.494
Vađenje rude i kamena	1.472	-	-	-	-	-	1.472
Prerađivačka industrija	23.663	-	-	-	-	-	23.663
Snabdijevanje električnom energijom	11	-	-	-	-	-	11
Snabdijevanje vodom	3.474	-	-	-	-	-	3.474
Građevinarstvo	13.967	-	-	-	-	-	13.967
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	65.151	-	-	-	-	-	65.151
Saobraćaj i skladištenje	6.290	-	-	-	-	-	6.290
Usluge pružanja smještaja i ishrane	9.753	-	-	-	-	-	9.753
Informisanje i komunikacije	1.995	-	-	-	-	-	1.995
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	1.923	137.227	146	17.501	1.504	-	158.301
Poslovanje nekretninama	9.337	-	-	-	-	-	9.337
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	8.958	-	-	-	-	38	8.996
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2.356	-	-	-	-	-	2.356
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	41.895	-	-	-	-	-	41.895
Obrazovanje	94	-	-	-	-	-	94
Zdravstvo i socijalna zaštita	3.617	-	-	-	-	-	3.617
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	267	-	-	-	-	-	267
Ostale uslužne djelatnosti	655	-	-	-	-	-	655
Fizička lica - rezidenti	157.648	-	-	-	-	-	157.648
Nerezidenti	5.090	-	-	-	-	-	5.090
Ukupno	363.110	137.227	146	17.501	1.504	38	519.526
Kamatna potraživanja i ispavka vrijednosti kamatnih potraživanja	4.041	-	-	-	-	-	4.041
Vremenska razgraničenja kamata i naknada i ispravka vrijednosti	- 597	-	-	-	-	-	- 597
	366.554	137.227	146	17.501	1.504	38	522.970

4.2.5. Vanbilansna evidencija

Ročnost vanbilansnih stavki po kojima je Banka izložena kreditnom riziku je sljedeća:

	U hiljadama EUR			
	Nepovučene kreditne linije	Garancije	Nepokriveni akreditivi	Ukupno
31. decembar 2013. godine				
Do 1 godine	42.346	9.049	180	51.575
Od 1 do 5 godina	193	15.939	450	16.582
	<u>42.539</u>	<u>24.988</u>	<u>630</u>	<u>68.157</u>
31. decembar 2012. godine				
Do 1 godine	31.235	10.232	196	41.663
Od 1 do 5 godina	151	19.726	637	20.514
	<u>31.386</u>	<u>29.958</u>	<u>833</u>	<u>62.177</u>

4.3. Tržišni rizik

Banka je izložena tržišnim rizicima. Tržišni rizici se javljaju u slučaju otvorenih pozicija, a zbog promjene kamatnih stopa, promjene kursa valute i promjene cijena hartija od vrijednosti koji se mijenjaju u skladu sa tržišnim fluktuacijama. Limiti za izloženost tržišnim rizicima su interno propisani i usklađeni sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

4.3.1. Devizni rizik

Finansijska pozicija i novčani tokovi Banke su izloženi efektima promjena kursa valuta. Izloženost deviznom riziku se redovno prati putem usklađivanja sa limitima propisanim od strane Centralne banke Crne Gore.

Izloženost riziku od promjena kursa valuta na dan 31. decembra 2013. godine prikazana je u sljedećoj tabeli:

	USD	Ostale valute	Ukupno strane valute	U hiljadama EUR	
				Lokalna valuta (EUR)	Ukupno
AKTIVA					
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	1.482	859	2.341	74.949	77.290
Kreditni i potraživanja od banaka	14.175	1.412	15.587	121.640	137.227
Kreditni i potraživanja od klijenata	-	-	-	366.554	366.554
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	1.368	-	1.368	136	1.504
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	-	-	146	146
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospelja	-	-	-	17.501	17.501
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	-	-	38	38
Ostala finansijska potraživanja				1.793	1.793
Ukupna aktiva	<u>1.368</u>	<u>860.412</u>	<u>1720.824</u>	<u>582.757</u>	<u>785.869</u>
PASIVA					
Depoziti banaka	-	-	-	3.636	3.636
Depoziti klijenata	16.783	2.157	18.940	479.381	498.321
Pozajmljena sredstva od banaka	-	-	-	2.473	2.473
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	-	-	-	6.114	6.114
Ostale obaveze	181	8	189	8.103	8.292
Subordinisani dug	-	-	-	14.056	14.056
Ukupno obaveze	<u>16.964</u>	<u>2.165</u>	<u>19.129</u>	<u>513.763</u>	<u>532.892</u>
Neto devizna izloženost:					
- 31. decembar 2013. godine	<u>61</u>	<u>106</u>	<u>167</u>	<u>68.994</u>	<u>69.161</u>
- 31. decembar 2012. godine	<u>42</u>	<u>144</u>	<u>186</u>	<u>186</u>	<u>372</u>

Naredna tabela prikazuje neto deviznu poziciju Banke na dan 31. decembra 2013. godine. Banka je izložena efektima promjena deviznih kurseva najznačajnijih valuta, koji utiču na njen finansijski položaj i novčane tokove. Rukovodstvo uspostavlja ograničenja na stepen izloženosti po valutama koja se redovno prate.

	<u>RSD</u>	<u>USD</u>	<u>GBP</u>	<u>CHF</u>	U hiljadama EUR	
					<u>Ostalo</u>	<u>Ukupno</u>
Devizna sredstva	-	17.025	978	514	778	19.295
Obaveze u devizama	-	(16.964)	(981)	(519)	(664)	(19.128)
Neto otvorena pozicija:						
- 31. decembra 2013. godine	<u>-</u>	<u>61</u>	<u>(3)</u>	<u>(5)</u>	<u>114</u>	
- 31. decembra 2012. godine	<u>0</u>	<u>42</u>	<u>(1)</u>	<u>11</u>	<u>134</u>	
% od osnovnog kapitala						
- 31. decembra 2013. godine	<u>0%</u>	<u>0%</u>	<u>0%</u>	<u>0%</u>	<u>0%</u>	
- 31. decembra 2012. godine	<u>0%</u>	<u>-1%</u>	<u>0%</u>	<u>0%</u>	<u>0%</u>	
Agregatna otvorena pozicija:						
- 31. decembra 2013. godine	<u>167</u>					
- 31. decembra 2012. godine	<u>186</u>					
% od osnovnog kapitala:						
- 31. decembra 2013. godine	<u>0</u>					
- 31. decembra 2012. godine	<u>1%</u>					

4.3.2. Rizik od promjene kamatnih stopa

Rizik od promjene kamatnih stopa novčanih tokova predstavlja rizik da će budući novčani tokovi finansijskog instrumenta biti podložni oscilacijama usljed promjenljivih kamatnih stopa na tržištu. Kamatni rizik fer vrijednosti predstavlja rizik da će vrijednost finansijskog instrumenta biti podložna oscilacijama usljed promjenljivih kamatnih stopa na tržištu. Banka je izložena efektima promjene važećih kamatnih stopa na tržištu i to po osnovu rizika od promjene kamatnih stopa na novčane tokove. Kao posljedica takvih promjena može doći do povećanja kamatnih marži, međutim, one mogu umanjiti dobit ili dovesti do gubitka u slučaju neočekivanih kretanja. Kamatne stope se zasnivaju na tržišnim stopama tako da Banka redovno vrši ponovno određivanje cijena.

Naredna tabela prikazuje kamatonosna i nekamatonosna sredstva i obaveze Banke na dan 31. decembra 2013. godine:

	U hiljadama EUR		
	Kamatonosno	Nekamato- nosno	Ukupno
AKTIVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	7.456	69.834	77.290
Kredit i potraživanja od banaka	137.227	-	137.227
Kredit i potraživanja od klijenata	366.554	-	366.554
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	-	1.504	1.504
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	-	146	146
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	17.501	-	17.501
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	-	38	38
Ostala finansijska potraživanja	-	1.793	1.793
Ukupna aktiva	528.738	73.315	602.053
PASIVA			
Depoziti banaka	3.636	-	3.636
Depoziti klijenata	425.388	72.933	498.321
Pozajmljena sredstva od banaka	2.473	-	2.473
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	6.114	-	6.114
Ostale obaveze	-	8.704	8.704
Subordinisani dug	14.056	-	14.056
Ukupno obaveze	451.667	81.637	533.304
Izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2013. Godine	77.071	(8.124)	68.947
- 31. decembar 2012. Godine	31.229	26.191	57.420

Sljedeća tabela prikazuje godišnje kamatne stope za značajnije valute monetarnih finansijskih instrumenata:

- u procentima-	EUR	USD
Finansijska sredstva		
Obavezna rezerva – kamatonosni dio	0%	-
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	2,59%-4,59%	-
Kredit i plasmani bankama	0,05%-6,25%	0,77%-2,30%
Kratkoročni krediti klijentima:		
- pravna lica	8,5 %-13%	-
- fizička lica	11,99%-22,99%	-
Dugoročni krediti klijentima:		
- pravna lica	9%-13%	-
- fizička lica	6,49%-8,49% godišnje + 12m Euribor	-

Finansijske obaveze

Depoziti banaka	0,15%-4%	-
Depoziti klijenata:		
- pravna lica	0,15%-3%	
- fizička lica	0,1%-3,9%	0.1%-15%
Obaveze po kreditima:		
-Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća	0%-7%	
- Fond za razvoj Crne Gore	1,5%-6,5%	-
- Ministarstvo finansija i Ministarstvo održivog razvoja i turizma	0,98%	
	6m Euribor + 1,305% -	-
- KfW	2.4%	
	6m Euribor + 2,45%	-
- EFSE		-
	3m Euribor + 7,96%,	
- OTP Financing Netherlands B.V., - subordinirani kredit	3m Euribor+5,71%	-

4.4. Rizik likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da Banka neće moći obezbijediti dovoljno novčanih sredstava za izmirenje obaveza u trenutku njihove dospelosti, ili rizik da će Banka za izmirivanje dospjelih obaveza morati obezbjeđivati novčana sredstva po razumnoj cijeni i blagovremeno.

4.4.1. Upravljanje rizikom likvidnosti

Usklađenost i kontrolisana neusklađenost dospjeća i kamatnih stopa po osnovu sredstava i obaveza su od velikog značaja za rukovodstvo Banke. Nije uobičajeno da Banka ima kompletno usklađenu poziciju, budući da poslovne transakcije često imaju neodređen rok dospjeća i da su različitih vrsta. Neusklađena pozicija potencijalno povećava profitabilnost, ali i povećava rizik od gubitka.

Dospjeća sredstava i obaveza i sposobnost Banke da po prihvatljivim troškovima obezbijedi izvore sredstava po dospelju obaveza, važan su činilac u procjeni likvidnosti Banke i njene izloženosti promjenama kamatnih stopa i kurseva.

Potrebe za likvidnošću za pokrivanje garancija odnosno aktiviranih akreditiva su znatno manje od iznosa preuzetih obaveza, budući da Banka ne očekuje da treća strana povuče ugovorena sredstva. Ukupni neizmireni iznos ugovorne obaveze kojom se odobrava kredit sa produženim rokom dospjeća ne mora nužno dovesti do budućih zahtjeva za likvidnim sredstvima, s obzirom da će mnoge od ovih obaveza isteći ili biti okončane bez finansiranja.

Sektor sredstava i likvidnosti dnevno prati izloženost Banke riziku likvidnosti.

Za utvrđivanje usklađenosti novčanih priliva i odliva, Banka koristi skale dospjeća (GAP analiza).

CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA A.D., PODGORICA
Napomene uz finansijske iskaze

Ročna usklađenost finansijske aktive i finansijskih obaveza sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine prikazana je u pregledu koji slijedi:

I	Finansijska aktiva u bilansu stanja	1 - 7 dana	8 - 15 dana	16 - 30 dana	31 - 90 dana	91 - 180 dana	181 - 365 dana	1 - 5 godina	Preko 5 godina	UKUPNO
1.	Novčana sredstva, računi depozita kod centralnih banaka i potraživanja od banaka	140.061	-	7.199	67.000	-	-	-	-	214.260
1.a	Gotovina i gotovinski ekvivalenti	45.828	-	-	-	-	-	-	-	45.828
1.b	Sredstva kod banaka	70.227	-	-	67.000	-	-	-	-	137.227
1.c	Sredstva izdvojene obavezne rezerve	24.006	-	7.199	-	-	-	-	-	31.205
2.	Kredit	35.166	1.032	3.972	18.286	22.630	48.252	187.778	84.800	401.916
3.	Finansijska sredstva koja se drže za trg.	-	-	-	-	-	-	-	1.504	1.504
4.	HoV raspoložive za prodaju	-	-	-	-	-	-	-	26	26
5.	HoV koje se drže do dospeljeća	-	-	15.701	-	1.800	-	-	-	17.501
	Ukupno :	175.227	1.032	26.873	85.286	24.430	48.252	187.778	86.329	635.207

II	Finansijske obaveze u bilansu stanja	1 - 7 dana	8 - 15 dana	16 - 30 dana	31 - 90 dana	91 - 180 dana	181 - 365 dana	1 - 5 godina	Preko 5 godina	UKUPNO
1.	Ukupni depoziti, sredstva na esc.rračunu i obaveze za kamate i vrem.razgraničenja	257.512	11.882	15.598	61.834	58.594	77.534	18.828	175	501.957
1.a	Depoziti po viđenju	240.068	-	-	-	-	-	-	-	240.068
1.b	Oročeni depoziti	11.722	11.882	15.598	61.834	58.594	77.534	18.828	175	256.167
1.c	Sredstva na escrow računu	1.276	-	-	-	-	-	-	-	1.276
1.d	Obaveze za kamate i vrem. Razg.	4.446	-	-	-	-	-	-	-	4.446
2.	Ukupne pozajmice	23	-	-	1.000	224	1.224	6.117	-	8.588
2.a	Pozajmice od Vlade	-	-	-	-	-	-	1.331	-	1.331
2.b	Pozajmice od investiciono-razvojnog fonda	19	-	-	-	-	-	1.276	-	1.295
2.c	Pozajmice od ostalih kreditnih i fin.in.i	4	-	-	1.000	224	1.224	3.510	-	5.962
3.	Finansijske obaveze koje se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	5	-	-	-	-	-	-	-	5
4.	Ostale dospjele obaveze	8.699	-	-	-	-	-	-	-	8.699
5.	Subordinisani dugovi	56	-	-	-	-	-	-	14.000	14.056
	Ukupno :	266.295	11.882	15.598	62.834	58.818	78.758	24.945	14.175	533.305

III	RAZLIKA :	1 - 7 dana	8 - 15 dana	16 - 30 dana	31 - 90 dana	91 - 180 dana	181 - 365 dana	1 - 5 godina	Preko 5 godina	UKUPNO
1.	Gap dospeljeća I-II	-91.069	-10.850	11.275	22.452	-34.388	-30.506	162.833	72.154	101.901
2.	Kumulativni Gap	-91.069	101.919	90.644	68.192	102.581	133.086	29.747	101.901	-455.843
	% od ukupnog izvora sredstava	-17,1%	-19,1%	17,0%	12,8%	-19,2%	-25,0%	5,6%	19,1%	

Likvidnost Banke kao njena sposobnost da u roku izvršava dospjele obaveze, zavisi sa jedne strane od bilansne strukture, a sa druge strane od usklađenosti tokova priliva i odliva sredstava od. Struktura finansijskih sredstava i obaveza na dan 31. decembra 2013. godine ukazuje na postojanje ročne neusklađenosti preostalog perioda dospeljeća sredstava i obaveza od mjesec dana do 12 mjeseci. Primarni razlog navedene neusklađenosti je u činjenici da su kratkoročni izvori sredstava sa preostalim rokom dospeljeća do 1 godine, a prevashodno depoziti po viđenju plasirani na duži vremenski period.

Međutim, na osnovu istorijskih podataka i iskustva u proteklih pet godina, 30% do 40% depozita po viđenju se može smatrati dugoročnim izvorom finansiranja. Banka tokom 2013. godine nije imala probleme sa održavanjem likvidnosti. Racio likvidnosti na dan 31. decembra 2013. godine bio je 1.81.

4.4.2. Ročnost finansijskih obaveza prema preostalom roku dospjeća (nediskontovani tokovi gotovine)

	U hiljadama EUR						Ukupno
	Po viđenju	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	
31. decembar 2013. godine							
OBAVEZE							
Obaveze prema bankama	1.340	4.305	-	-	-	-	5.645
Obaveze prema klijentima	82.369	212.602	64.023	140.947	19.495	181	519.617
Obaveze po kreditima	-	111	1.041	1.508	6.370	14.580	23.610
Ostale obaveze	-	2.867	-	-	-	3.514	6.381
	<u>83.709</u>	<u>219.885</u>	<u>65.064</u>	<u>142.455</u>	<u>25.865</u>	<u>18.275</u>	<u>555.253</u>

	U hiljadama EUR						Ukupno
	Po viđenju	Do 1 mjeseca	Od 1 do 3 mjeseca	Od 3 do 12 mjeseci	Od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	
31. decembar 2012. godine							
OBAVEZE							
Obaveze prema bankama	-	5.441	-	-	-	-	5.441
Obaveze prema klijentima	69.105	79.334	91.511	266.529	62.129	373	568.981
Obaveze po kreditima	-	7.608	2.160	11.817	16.850	4.847	43.282
Ostale obaveze	-	3.847	-	-	-	-	3.847
	<u>69.105</u>	<u>96.230</u>	<u>93.671</u>	<u>278.346</u>	<u>78.979</u>	<u>5.220</u>	<u>621.551</u>

4.5. Fer vrijednost finansijskih sredstava i obaveza

	U hiljadama EUR			
	Knjigovodstvena vrijednost		Fer vrijednost	
	2013.	2012.	2013.	2012.
Finansijska sredstva				
Kreditni i potraživanja od banaka	137.227	230.495	137.22	7 230.495
Kreditni i potraživanja od klijenata	366.554	317.387	366.55	4 317.387
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	1.504	1.142	1.504	1.142
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	146	189	146	189
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospjeća	17.501	19.352	17.501	19.352
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	38	-	38	-
Ostala finansijska potraživanja	1.793	1.485	1.793	1.485
Finansijske obaveze				
Depoziti banaka	3.636	227	3.636	227
Depoziti klijenata	498.321	549.542	498.32	1 549.542
Pozajmljena sredstva od banaka	2.473	12.672	2.473	12.672
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	6.114	21.736	6.114	21.736
Ostale obaveze	8.292	7.892	8.292	7.892
Subordinisani dug	14.056	7.006	14.056	7.006

Pravična vrijednost je vrijednost koja bi se naplatila za prodaju sredstva odnosno platila za izmirenje obaveza u regularnoj transakciji između učesnika na tržištu na dan mjerenja u datim tržišnim okolnostima. Međutim, ne postoje dostupne tržišne cijene za određeni dio finansijskih instrumenata Banke. U uslovima u kojima nema dostupnih tržišnih cijena, pravična vrijednost se procenjuje primjenom modela diskontovanja novčanih tokova ili drugih modela. Promene pretpostavki koje leže u osnovi procjena, uključujući diskontne stope i procijenjene novčane tokove, u značajnoj mjeri utiču na procjene. Stoga utvrđene procjene pravične tržišne vrijednosti ne mogu biti ostvarene prilikom aktuelne prodaje finansijskog instrumenta.

Prilikom procjene pravične vrijednosti finansijskih instrumenata za koje se može utvrditi ovakva vrijednost primijenjeni su sljedeći metodi i pretpostavke:

a) Krediti i plasmani bankama

Potraživanja od drugih banaka obuhvataju međubankarske plasmane i pozicije u procesu naplate.

Pravična vrijednost plasmana sa varijabilnom kamatnom stopom i prekonočnih depozita je približno jednaka knjigovodstvenoj vrijednosti ovih finansijskih sredstava iskazanoj na dan izvještaja o finansijskom položaju.

b) Krediti i avansi klijentima

U cilju utvrđivanja pravične vrijednosti kredita klijentima sa fiksnom kamatnom stopom iskazanih po amortizovanoj vrijednosti, izvršeno je poređenje kamatnih stopa po kojima su krediti odobravani klijentima sa raspoloživim informacijama o preovlađujućim tržišnim kamatnim stopama u bankarskom sektoru Crne Gore, odnosno prosječnim ponderisanim kamatnim stopama po djelatnostima, kao što je prikazano u narednoj tabeli:

- u procentima -

Djelatnost	Godišnja prosječna ponderisana kamatna stopa	
	Banka	Bankarski sektor u Crnoj Gori
Finansijske institucije	7.45%	8.37%
Privreda	7.47%	8.95%
Ostale nefinansijske institucije	8.93%	8.42%
Vlada	7.47%	7.68%
Fizička lica	9.97%	10.11%
Ostalo	8.67%	10.13%

Prema mišljenju rukovodstva Banke, pravična vrijednost kredita klijentima obračunata kao sadašnja vrijednost budućih novčanih tokova diskontovanih primjenom važećih tržišnih stopa, odnosno prosječnih ponderisanih kamatnih stopa za bankarski sektor, ne odstupa značajno od iskazanih knjigovodstvenih vrijednosti kredita na dan izvještaja o finansijskom položaju. Po mišljenju rukovodstva, iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja je u datim okolnostima najvjerodostojnija i najkorisnija za potrebe finansijskog izvještavanja.

c) Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju

Pravična vrijednost hartija od vrijednosti raspoloživih za prodaju je zasnovana na tržišnim cijenama. Ukoliko informacije o tržišnim cijenama nisu raspoložive, koriste se tržišne cijene kotiranih hartija od vrijednosti sa sličnim karakteristikama.

d) Depoziti i obaveze po kreditima

Za depozite po viđenju, kao i depozite sa preostalim rokom dospjeća kraćim od godinu dana, pretpostavka je da procijenjena pravična vrijednost ne odstupa značajno od knjigovodstvenih vrijednosti.

Procijenjena fer vrijednost kamatonosnih depozita sa fiksnom kamatnom stopom i preostalim rokom dospjeća preko godinu dana, bez navedene tržišne cijene bazira se na diskontovanom toku gotovine primjenom važeće kamatne stope na nove obaveze sa sličnim preostalim dospjećem. Prema mišljenju rukovodstva kamatne stope Banke su usklađene sa važećim tržišnim kamatnim stopama, i shodno tome iznosi u finansijskim iskazima odražavaju realnu vrijednost koja u datim okolnostima najvjerodostojnije odražava pravičnu vrijednost navedenih finansijskih instrumenata.

Za pravičnu vrijednost obaveza po kreditima sa varijabilnom kamatnom stopom pretpostavka je da aproksimira knjigovodstvenoj vrijednosti ovih obaveza na dan izvještavanja.

e) Hijerarhija fer vrijednosti

MSFI 7 definiše hijerarhiju tehnika vrednovanja na osnovu toga da li su unosi koje zahtijevaju te tehnike vrednovanja raspoloživi ili ne. Raspoloživi unosi odslikavaju tržišne podatke dobijene iz nezavisnih izvora; unosi koji nisu raspoloživi uključuju tržišne pretpostavke Banke. Ove dvije vrste unosa stvorile su sljedeću hijerarhiju fer vrijednosti:

- Nivo 1 – Kotirane vrijednosti (nekorigovane) na aktivnom tržištu istih sredstava i obaveza. Ovaj nivo uključuje kotirane instrumente kapitala.

- Nivo 2 – Unosi koji ne predstavljaju kotirane vrijednosti uključene u Nivo 1, a koji su raspoloživi i tiču se datog sredstva ili obaveze, bilo direktno (tj. u vidu cijena/vrijednosti) ili indirektno (u vidu zaključaka na osnovu cijena/vrijednosti). Banka ne posjeduje finansijske instrumente uključene u Nivo 2.
- Nivo 3 – unosi za sredstva i obaveze koji nisu zasnovani na raspoloživim tržišnim podacima. Ovaj Nivo uključuje ulaganja u kapital pod tržišnim pretpostavkama Banke (ne postoje raspoloživi podaci).

Ova hijerarhija zahtijeva upotrebu raspoloživih tržišnih podataka kada isti postoje. Banka, u svom vrednovanju, uzima u obzir raspoložive tržišne vrijednosti kad god je to moguće.

31. decembar 2013. godine	Nivo 1	Nivo 2	Nivo 3	Ukupno
Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz iskaz o ukupnom rezultatu	207	-	-	207
Finansijska sredstva raspoloživa za prodaju : – Investicione hartije od vrijednosti – kapital	1.482	-	-	1.482
Ukupna sredstva	1.689	-	-	1.689

4.6. Upravljanje kapitalom

Upravljanje kapitalom ima za cilj:

- usaglašenost sa propisima regulatora,
- zaštitu sposobnosti Banke da održi stalnost poslovanja kako bi bila u mogućnosti da obezbijedi isplate akcionarima i naknade ostalim vlasnicima, i
- obezbjeđenje kapitala za podršku daljeg razvoja Banke.

Rukovodstvo Banke vrši kontrolu adekvatnosti kapitala korišćenjem metodologije i limita propisanih od strane Centralne banke Crne Gore (Sl. list CG, br. 60/2008 i 41/2009). U skladu sa propisima, Banka kvartalno dostavlja izvještaje o stanju i strukturi kapitala Centralnoj banci Crne Gore.

Sopstvena sredstva Banke sastoje se od:

- osnovnog kapitala (uplaćeni akcijski kapital, neraspoređena dobit iz prethodnih godina, dobit tekuće godine, umanjena za gubitak);
- dopunskog kapitala (rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja: zakonske, statutarne i druge rezerve, subordinisani kredit);
- umanjenih za nematerijalna ulaganja, nedostajuće rezerve i direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija.

Rizična aktiva se sastoji od stavki aktive i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki Banke koje su izložene riziku. Kreditni ekvivalenti vanbilansnih stavki aktive predstavljaju iznos koji je rezultat množenja knjigovodstvene vrijednosti vanbilansnih stavki sa propisanim faktorima konverzije. Ukupnu rizikom ponderisanu aktivu čini zbir stavki aktive bilansa i kreditnih ekvivalenata vanbilansnih stavki izloženih riziku (rizična aktiva Banke), klasifikovanih u devet kategorija i pomnoženih sa odgovarajućim propisanim ponderima rizika.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala od 10%. Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Na dan 31. decembra 2013. godine, koeficijent solventnosti obračunat od strane Banke u statutarim finansijskim iskazima iznosi 14.38%.

4.7. Analize osjetljivosti

4.7.1. Analize osjetljivosti (devizni rizik)

Upravljanje izloženošću deviznom riziku, pored analize potraživanja i obaveza Banke iskazanih u stranoj valuti, uključuje i analizu osjetljivosti na promjene deviznog kursa. U sljedećoj tabeli je prikazan scenario promjene deviznog kursa u rasponu od +10% do -10% u odnosu na EUR.

	Ukupno	2013. Iznos u stranoj valuti	U hiljadama EUR Promjena kursa	
			10%	-10%
SREDSTVA				
Novčana sredstva i sredstva kod				
Centralne banke	77.290	2.341	234	(234)
Kredit i plasmani bankama	137.227	15.587	1.559	(1.559)
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	1.504	1.367	137	(137)
Ukupno sredstva	216.021	19.295	1.930	(1.930)
OBAVEZE				
Obaveze prema klijentima	498.321	18.889	1.889	(1.889)
Ostale obaveze	8.292	239	3	(3)
Ukupno obaveze	506.613	19.128	1.892	(1.892)
Neto izloženost deviznom riziku:				
- 31. decembar 2013. godine			38	(38)
- 31. decembar 2012. godine			76	(76)

Na dan 31. decembra 2013. godine, pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni promjenom deviznog kursa EUR u odnosu na ostale valute za +10% odnosno -10%, dobit Banke bi se povećala, odnosno smanjila za iznos od 38 hiljada EUR (31. decembar 2012. godine: dobit bi se povećala, odnosno smanjila za iznos od 76 hiljada EUR). Uzrok male izloženosti Banke promjeni deviznog kursa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke izražen u EUR.

4.7.2. Analize osjetljivosti (rizik od promjene kamatnih stopa)

U toku procesa upravljanja rizikom od promjene kamatnih stopa, Banka vrši analizu osjetljivosti promjena potraživanja i obaveza sa varijabilnim kamatnim stopama. U sljedećoj tabeli je prikazan efekat promjene varijabilnih kamatnih stopa za potraživanja i obaveze iskazane u EUR u rasponu od +0.4% p.p. do -0.4% p.p, odnosno za potraživanja i obaveze iskazane u stranim valutama u rasponu od +0.3% p.p. do -0.3% p.p.

	U hiljadama EUR		
	Neto efekat kao rezultat promjene kamatnih stopa		
		+0.4 b.p.	-0.4 b.p.
	2013.	EUR KS	EUR KS
	+0.3 b.p.	-0.3 b.p.	
	FX KS	FX KS	
SREDSTVA			
Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	77.290	29	(29)
Kreditni i potraživanja od banaka	137.227	549	(549)
Kreditni i potraživanja od klijenata	366.554	1.466	(1.466)
Finansijska sredstva koja se drže za trgovanje	1.504	-	-
Hartije od vrijednosti raspoložive za prodaju	146	-	-
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeca	17.501	70	(70)
Investicije u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	38	-	-
Ostala finansijska potraživanja	1.793	-	-
	<u>602.053</u>	<u>2.114</u>	<u>(2.114)</u>
OBAVEZE			
Obaveze prema bankama	3.636	15	(15)
Depoziti banaka	498.321	1.993	(1.993)
Depoziti klijenata	2.473	-	-
Pozajmljena sredstva od banaka	6.114	10	(10)
Pozajmljena sredstva od ostalih klijenata	8.292	24	(24)
Ostale obaveze	14.056	-	-
	<u>532.892</u>	<u>2.042</u>	<u>(2.042)</u>
Neto izloženost riziku od promjene kamatnih stopa:			
- 31. decembar 2013. godine		<u>72</u>	<u>(72)</u>
- 31. decembar 2012. godine		<u>777</u>	<u>(777)</u>

Pod pretpostavkom da su svi ostali parametri nepromijenjeni, povećanjem, odnosno smanjenjem varijabilne kamatne stope za potraživanja i obaveze u EUR za 0.4 p.p. odnosno za potraživanja i obaveze u stranoj valuti za 0.3 p.p., dobit Banke bi se povećala, odnosno smanjila, za iznos od 72 hiljada EUR (31. decembar 2012. godine: za 777 hiljada EUR).

Uzrok male izloženosti Banke promjeni varijabilnih kamatnih stopa je činjenica da je najveći dio potraživanja i obaveza Banke ugovoren sa fiksnom kamatnom stopom.

5. PRIHODI I RASHODI KAMATA

a) Prihodi od kamata

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2013.	2012.
Depoziti kod:		
- inostranih banaka	6.468	12.273
- Centralne banke	-	97
Kreditni:		
- državnim organizacijama	2.282	305
- preduzećima	14.564	12.574
- fizičkim licima	15.629	14.275
- ostalo	343	32
Troškovi rezervisanja za gubitke po kamatnim potraživanjima	(3.405)	(1.273)
Hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća	725	780
	<u>36.606</u>	<u>39.063</u>

b) Rashodi kamata

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2013.	2012.
Depoziti:		
- finansijskih institucija	362	847
- državnih organizacija	80	45
- preduzeća	1.569	3.239
- fizičkih lica	11.878	13.196
Obaveze po kreditima i ostalim pozajmicama:		
- finansijskih institucija	1.319	2.151
- državnih organizacija	151	269
	<u>15.359</u>	<u>19.747</u>

6. TROŠKOVI OBEZVREĐENJA I REZERVISANJA

a) Knjiženja (u korist prihoda)/na teret rashoda, neto

Ispravke vrijednosti/Rezervisanja/(ukidanje rezervisanja) za:

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2013.	2012.
Kreditne gubitke	7.456	22.601
Potraživanja po protestovanim garancijama	497	431
Gubitke po vabilansnim stavkama	(1.287)	(158)
Forfeting	(481)	1.604
Rezervisanja po osnovu obračunatih, neplaćenih naknada	-	396
Rezervisanja po osnovu sudskih postupaka	5	49
Ostala rezervisanja po osnovu ostale aktive	38	10.629
	<u>6.228</u>	<u>35.552</u>

CRNOGORSKA KOMERCIJALNA BANKA A.D., PODGORICA
Napomene uz finansijske iskaze

b) Promjene na računima ispravke vrijednosti i rezervisanja:

	Kreditni (Napomena 15)	Protestovane garancije (Napomena 15)	Kamate (Napomena 15)	Forfeting (Napomena 15)	Ostala aktiva (Napomene 15 i 20)	Beneficije zaposlenima (Napomena 23)	Vanbilansna evidencija (Napomena 23)	Ostale obaveze (Napomena 23)	Ukupno
Stanje na dan 1. januar 2013. godine	22.695	155	89	2.989	19.559	1.131	878	1.445	48.941
Ispravke vrijednosti i rezervisanja u toku godine	7.456	497	3.405	-	226	481	-	5	12.070
Ukidanje ispravke vrijednosti i rezervisanja	-	-	-	(482)	(187)	-	(1.288)	-	(1.957)
Otpisi ispravke vrijednosti	(7.296)	(1.149)	(1.896)	-	(1.218)	(917)	-	(200)	(12.676)
Prenosi	-	-	-	-	(4)	1.157	-	4	1.157
Evidentiranje rezervacija za potencijalne gubitke izdvojenih zaključno sa 31.12.2012.	(22.695)	(154)	(9)	(2.989)	(1)	-	(878)	-	(26.726)
Ispravka vrijednosti potrazivanja i rezervisanja za gubitke po vanbilansnoj aktivi	46.404	1.166	3.791	1.387	25	-	2.273	-	55.046
Stanje na dan 31. decembra 2013. godine	<u>46.564</u>	<u>515</u>	<u>5.380</u>	<u>905</u>	<u>18.400</u>	<u>1.852</u>	<u>985</u>	<u>1.254</u>	<u>75.855</u>

7. PRIHODI I RASHODI OD NAKNADA

a) Prihodi od naknada i provizija

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2013.	2012.
Naknade po osnovu poslova sa kreditima	1.207	1.041
Naknade po vanbilansnim poslovima	523	459
Naknade za usluge platnog prometa	8.991	9.589
Naknade po poslovima sa kreditnim karticama	1.784	1.349
Prihodi po osnovu forfetinga	3.244	1.921
Prihodi po osnovu kastodi poslova	106	65
Ostale naknade i provizije	1.970	1.766
	17.825	16.190

b) Rashodi naknada i provizija

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2013.	2012.
Naknade Centralnoj banci	54	87
Naknade za usluge platnog prometa	934	931
Naknade po osnovu premije za zaštitu depozita	2.533	2.088
Naknade po osnovu primljenih kredita	266	208
Naknade za izradu master kartica	2.269	2.061
Ostale naknade i provizije	412	240
	6.468	5.615

8. TROŠKOVI ZAPOSLENIH

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2013.	2012.
Neto zarade	6.268	6.930
Porezi i doprinosi na zarade	4.877	5622
Troškovi bonusa	1.251	1.230
Troškovi rezervisanja za jubilarne nagrade i otpremnine	60	46
Troškovi rezervisanja za neiskorišćene odmore	14	143
Naknade članovima Odbora direktora	449	787
Troškovi službenih putovanja	69	87
	12.988	14.845

9. OPŠTI I ADMINISTRATIVNI TROŠKOVI

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2013.	2012.
Troškovi zakupa	1.213	1.159
Troškovi održavanja imovine	1.373	1.163
Troškovi osiguranja	105	137
Troškovi poreza	28	29
Troškovi sponzorstva i donatorstva	136	54
Troškovi reklame	551	512
Troškovi električne energije i goriva	312	206
Troškovi reprezentacije	35	-
Troškovi prevoza	903	895
Usluge telekomunikacija i poštarine	761	765
Kancelarijski materijal	212	232
Troškovi nabavke platnih kartica	98	-
Stručne usluge	678	750
Ostali troškovi	528	507
	6.933	6.409

10. OSTALI RASHODI

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2013.	2012.
Gubici po osnovu trgovine hartijama od vrijednosti	-	3
Rashod po osnovu vrednovanja hartija od vrijednosti	116	147
Ostalo	782	726
	898	876

11. OSTALI PRIHODI

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	
	2013.	2012.
Dobici po osnovu trgovine hartijama od vrijednosti	-	330
Prihod po osnovu vrednovanja hartija od vrijednosti	547	478
Prihod od naplate otpisanih potraživanja	1.963	10.256
Ostalo	218	59
	2.728	11.123

12. POREZ NA DOBIT

	U hiljadama EUR	
	Godina koja se završava	
	31. decembra	31. decembra
	2013.	2012.
Usaglašavanje iznos poreza na dobit		
Dobit/(gubitak) prije oporezivanja	6.320	(18.957)
Porez po stopi od 9%	569	(1.706)
Poreski efekti rashoda koji se ne priznaju za poreske svrhe	41	31
Nepriznati poreski gubici iz tekuće godine	(610)	1.623
Ostalo	-	75
Poreski efekti	-	23
Efektivna poreska stopa	0%	-0.12%

a) Odložene poreske obaveze

Na dan 31. decembra 2013. godine, odložene poreske obaveze u iznosu od EUR 413 hiljada (31. decembra 2012. godine: EUR 413 hiljada), odnose se na oporezive privremene razlike u poreskoj osnovi i knjigovodstvenim vrijednostima nekretnina, postrojenja i opreme.

b) Neiskorišćeni poreski gubici koji se mogu prenositi u narednom periodu:

Godina nastanka	Godina isteka	U hiljadama EUR
2009	2014	5.062
2010	2015	46.014
2011	2016	18.984
2012	2017	18.034
		88.094

Na dan 31. decembra 2013. godine, Banka nije priznala odložena poreska sredstva po osnovu prenijetih poreskih gubitaka usljed neizvjesnosti da će budući oporezivi dobiti, na teret kojih se odložena poreska sredstva mogu iskoristiti, biti raspoloživi.

13. NOVČANA SREDSTVA I RAČUNI DEPOZITA KOD DEPOZITNIH INSTITUCIJA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar	31. decembar
	2013.	2012.
Gotovina u blagajni u EUR	16.757	20.406
Gotovina u blagajni u stranoj valuti	2.341	787
Sredstva u procesu naplate	549	700
Žiro račun	26.181	28.605
Obavezna rezerva kod Centralne banke Crne Gore	31.205	33.722
Potraživanja za kamate na depozite	257	22
	77.290	84.242

Obavezna rezerva Banke sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine predstavlja minimum izdvojenih depozita u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore na koju se odnosi „Odluka o obaveznoj rezervi banaka kod Centralne banke crne gore (“Sl. list Crne Gore”, br. 35/2011, 22/2012, 61/2012 i 57/2013). U skladu sa navedenim, banke obračunavaju obaveznu rezervu na depozite po viđenju i oročene depozite.

Obaveznu rezervu banke obračunavaju primjenom stope od:

- 9.5% - na dio osnovice koju čine depoziti po viđenju i depoziti ugovoreni sa ročnošću do jedne godine, odnosno do 365 dana;
- 8.5% - na dio osnovice koju čine depoziti ugovoreni sa ročnošću preko jedne godine, odnosno preko 365 dana.

Na depozite ugovorene sa ročnošću preko 365 dana, koji imaju klauzulu o mogućnosti razročenja tih depozita u roku kraćem od jedne godine, odnosno u roku kraćem od 365 dana, primjenjuje se stopa od 9.5%.

Banka može do 25% obavezne rezerve izdvojiti i držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora.

Obračunatu obaveznu rezervu banka izdvaja na račun obavezne rezerve u zemlji i/ili na račune Centralne banke u inostranstvu. Na 25% ukupno izdvojenih sredstava obavezne rezerve Banke, Centralna banka obračunava kamatu po stopi od 1% na godišnjem nivou, a plaća do osmog u mjesecu za prethodni mjesec. Obavezna rezerva se izdvaja u EUR.

Izuzetno do 31. decembra 2014. godine:

- banka može do 30% obavezne rezerve izdvojiti i držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora ročnosti do 182 dana;
- banka može do 13% obavezne rezerve izdvojiti i držati u obliku državnih zapisa koje je emitovala Crna Gora ročnosti do 91 dan;
- na 7% sredstava obavezne rezerve izdvojene obavezne rezerve Centralna banka plaća banci mjesečno, do osmog u mjesecu za prethodni mjesec, naknadu obračunatu po stopi od EONIA umanjenoj za 10 baznih poena na godišnjem nivou, s tim da ova stopa ne može biti manja od nule.

Banka može za održavanje dnevne likvidnosti da koristi do 50% izdvojenih sredstava obavezne rezerve. Na korišćeni iznos obavezne rezerve koji vrati istog dana, banka ne plaća naknadu. Banka je dužna da na iznos sredstava obavezne rezerve koji ne vrati istog dana, plaća mjesečno naknadu po stopi utvrđenoj posebnim propisom Centralne banke.

14. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD BANAKA

	31. decembar 2013.	U hiljadama EUR 31. decembar 2012.
Korespondentni računi kod inostranih banaka	60.597	9.985
Oročeni depoziti kod banaka u inostranstvu	76.630	218.935
Potraživanja za kamatu na oročena sredstva		1.575
	<u>137.227</u>	<u>230.495</u>

Oročeni depoziti kod banaka u inostranstvu na dan 31. decembra 2013. godine u iznosu EUR 76.630 hiljada, najvećim dijelom se odnose na depozite oročene kod OTP Bank Plc u iznosu EUR 40.000 hiljada, na period do 180 dana, po kamatnoj stopi od 1.54% na godišnjem nivou

15. KREDITI I POTRAŽIVANJA OD KLIJENATA

	U hiljadama EUR	
	31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
Kredit bankama i ostalim finansijskim institucijama	340	180
Kredit nefinansijskom sektoru	359.326	336.746
Kredit Vladi i drugim budžetskim korisnicima	41.641	6.025
Kredit fondovima	608	968
	<u>401.915</u>	<u>343.919</u>
Ispravka vrijednosti kredita	(46.564)	(46.405)
Neto krediti	355.351	297.514
Faktoring i forfeting	8.236	18.246
Ispravka vrijednosti faktoringa i forfetinga	(905)	(1.386)
Neto faktoring i forfeting	7.331	16.860
Potraživanja banke po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama	943	1.450
Ispravka vrijednosti potraživanja po neizmirenim akceptima, garancijama i mjenicama	(515)	(1.166)
Neto potraživanja	428	284
Kamatna potraživanja po kreditima	9.421	7.238
Ispravka vrijednosti kamatnih potraživanja	(5.380)	(3.871)
Neto kamatna potraživanja	4.041	3.367
Vremenska razgraničenja i unaprijed plaćeni troškovi	1.758	1.349
Ispravka vrijednosti vremenskih razgraničenja	(40)	-
Neto vremenska razgraničenja	1.718	1.349
Vremenska razgraničenja naknada	(2.315)	(1.987)
Kredit i potraživanja od klijenata (bruto)	422.273	372.202
Ispravka vrijednosti	(53.404)	(52.828)
Razgraničenja naknada	(2.315)	(1.987)
	<u>366.554</u>	<u>317.387</u>

Na dan 31. decembra 2013. godine, Banka je imala EUR 16.016 hiljada restrukturiranih kredita kojima je produžen rok otplate, EUR 4.355 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršeno smanjenje kamatne stope, EUR 13.534 hiljade restrukturiranih kredita kod kojih je izvršeno preuzimanje duga, EUR 2.716 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršeno smanjenje duga, EUR 596 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih je izvršeno kapitalizacija kamate, EUR 3.943 hiljade restrukturiranih kredita kod kojih je izvršena zamjena postojećeg novim kreditom i EUR 52.441 hiljada restrukturiranih kredita kod kojih su izvršene pogodnosti koje olakšavaju finansijsku poziciju dužnika.

Pregled kredita po djelatnostima prikazan je u narednoj tabeli samo za 2013. godinu zbog promjene klasifikacije djelatnosti i neuporedivosti sa 2012. godinom.

U hiljadama EUR
31. decembar 2013.

Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	5.753
Vađenje rude i kamena	1.514
Prerađivačka industrija	32.811
Snabdijevanje električnom energijom	11
Snabdijevanje vodom	3.560
Građevinarstvo	16.740
Trgovina na veliko i trgovina na malo i popravka motornih vozila i motocikla	76.752
Saobraćaj i skladištenje	7.294
Usluge pružanja smještaja i ishrane	12.781
Informisanje i komunikacije	2.226
Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	2.499
Poslovanje nekretninama	9.515
Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	10.107
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	2.737
Državna uprava i odbrana i obavezno socijalno osiguranje	42.513
Obrazovanje	103
Zdravstvo i socijalna zaštita	3.706
Umjetničke, zabavne i rekreativne djelatnosti	270
Ostale uslužne djelatnosti	759
Fizička lica – rezidenti	173.254
Nerezidenti	5.247
	410.152

Kratkoročni krediti nefinansijskom sektoru (privrednim društvima) u 2013. godinu su najvećim dijelom odobravani za obrtna sredstva sa rokom dospijeaća od 1 do 12 mjeseci, dok su dugoročni krediti odobravani na period 1 do 10 godina i uglavnom se odnose na privredna društva iz oblasti trgovine. Kratkoročni krediti privrednim društvima su najčešće odobravani uz kamatnu stopu od 8% do 13% na godišnjem nivou, dok se kamatna stopa za dugoročne kredite kreće u rasponu od 9% do 13% na godišnjem nivou.

Kratkoročni krediti stanovništvu su u 2013. godini odobravani sa kamatom u rasponu od 11.99% do 22.99% na godišnjem nivou. Dugoročni krediti stanovništvu obuhvataju kredite za kupovinu stambenih jedinica, adaptaciju stambenog i poslovnog prostora, finansiranje kupovine potrošnih dobara i ostale namjene, odobreni su na period od 1 do 25 godina sa kamatnom stopom koja se kretala u rasponu od 6,4% do 8,9% plus 12m Euribor na godišnjem nivou. Geografska koncentracija plasiranih kredita komitentima od strane Banke u kreditnom portfoliju obuhvata najvećim dijelom komitente sa sjedištem na području Crne Gore.

Na dan 31. decembra 2013. godine, potraživanja Banke po osnovu forfetinga iznose EUR 8.236 hiljada bruto (31. decembra 2012. godine: EUR 18,247 hiljada), odnosno EUR 7.331 hiljada neto (31. decembra 2012. godine: EUR 15,257 hiljada). Rezerve za potencijalne gubitke po osnovu forfetinga iznose EUR 905 hiljada (31. decembra 2012. godine: EUR 2,989 hiljada). Banka je u toku 2011. godine izvršila reotkup potraživanja koja je tokom 2009. 2010. i 2011. godine prodala OTP banci, Budimpešta. Otkup potraživanja izvršen je u pet tranši.

Na dan 31. decembra 2013. godine, potraživanja Banke po osnovu protestovanih garancija iznose EUR 943 hiljada bruto (31. decembra 2012. godine: EUR 205 hiljada), odnosno EUR 428 hiljada neto (31. decembra 2012. godine: EUR 51 hiljada). Rezerve za potencijalne gubitke po osnovu protestovanih garancija iznose EUR 515 hiljada (31. decembra 2012. godine: EUR 154 hiljada).

16. ULAGANJA U KAPITAL DRUGIH PRAVNIH LICA

	31. decembar 2013.	U hiljadama EUR 31. decembar 2012.
<i>Banke i finansijske organizacije:</i>		
- Montenegroberza	98	97
- VISA	1.368	973
- SWIFT	26	30
	1.492	1.100
<i>Ostali</i>		
- Elektroprivreda Crne Gore	113	134
- Lovćen osiguranje AD, Podgorica	23	23
- Lutrija Crne Gore	23	22
- FZU Trend	-	14
- Centralna depozitarna agencija AD, Podgorica	38	38
	197	231
	1.689	1.331

17. HARTIJE OD VRIJEDNOSTI KOJE SE DRŽE DO DOSPIJEĆA

Na dan 31. decembra 2013. godine, hartije od vrijednosti koje se drže do dospeljeća u ukupnom iznosu od EUR 17.501 hiljade (31. decembra 2012. godine: EUR 19.352 hiljade) odnose se na državne zapise sa rokom dospeljeća do aprila 2014. godine uz kamatnu stopu od 2.59% do 3.69% godišnje.

Banka je procijenila da ne postoji umanjjenje vrijednosti hartija od vrijednosti koje se drže do dospeljeća na dan 31. decembra 2013. godine.

18. NEKRETNINE, POSTROJENJA I OPREMA

	Građevinski objekti	Oprema	Investicije u toku	U hiljadama EUR Ukupno
Nabavna vrijednost				
Stanje na dan 1. januar 2013. godine	7.941	14.570	705	23.216
Nove nabavke tokom godine	154	2.624	-	2.778
Otuđenja i rashodovanja	-	(93)	-	(93)
Prenosi		705	(705)	-
Stanje na dan 31. decembar 2013. godine	8.095	17.806	-	25.901
Ispravka vrijednosti				
Stanje na dan 1. januar 2013. godine	1.261	9.315	-	10.576
Amortizacija	160	1.680	-	1.840
Otuđenja i rashodovanja	-	(79)	-	(79)
Stanje na dan 31. decembar 2013. godine	1.421	10.916	-	12.337
Neotpisana vrijednost na dan:				
- 31. decembra 2013. godine	6.674	6.890	-	13.564
- 31. decembra 2012. godine	6.680	5.255	705	12.640

Na dan 31. decembra 2013. godine, Banka nema imovinu pod zalogom radi obezbjeđenja otplate kredita i drugih obaveza.

19. NEMATERIJALNA SREDSTVA

Promjene na nematerijalnim sredstvima u toku 2013. godine prikazane su u sljedećoj tabeli:

	U hiljadama EUR
	Softveri i licence
Nabavna vrijednost	
Stanje na dan 1. januara 2013. godine	9.931
Povećanja	1.096
Prodaja i rashodovanja	(103)
Stanje na dan 31. decembra 2013. godine	<u>10.924</u>
Ispravka vrijednosti	
Stanje na dan 1. januara 2013. godine	6.996
Amortizacija	872
Prodaja i rashodovanja	(19)
Stanje na dan 31. decembra 2013. godine	<u>7.849</u>
Neotpisana vrijednost na dan:	
- 31. decembra 2013. godine	<u>3.075</u>
- 31. decembra 2012. godine	<u>2.935</u>

20. OSTALA FINANSIJSKA POTRAŽIVANJA

	31. decembar 2013.	U hiljadama EUR
		31. decembar 2012.
Ostala potraživanja po naknadama i provizijama	889	268
Privremeni račun	108	19
Potraživanja po osnovu čekova	2	178
Ostala finansijska potraživanja	189	197
Plasmani iz komisionih poslova	362	455
Dati avansi	134	373
Potraživanja od kupaca	177	80
Ostala poslovna potraživanja	82	81
Unaprijed plaćeni troškovi	42	42
Potraživanja po osnovu sporne aktive	18.168	19.372
Ukupno ostala aktiva	<u>20.153</u>	<u>21.065</u>
Ispravka vrijednosti	<u>(18.360)</u>	<u>(19.580)</u>
Ukupno ostala aktiva	<u>1.793</u>	<u>1.485</u>

Struktura ispravke vrijednosti na ostalu aktivu prikazana je u tabeli:

	31. decembar	U hiljadama EUR
	2013.	31. decembar
		2012.
Naknade i provizije	82	98
Potraživanja od Pošte Crne Gore	110	110
Potraživanja po osnovu sporne aktive	18.168	19.372
	<u>18.360</u>	<u>19.580</u>

Potraživanja po osnovu sporne aktive, koja su u cjelini rezervisana na dan 31. decembra 2013. godine u iznosu od EUR 18.168 hiljada uključuju:

- rezervisanje potraživanja po osnovu sudskih postupaka pokrenutih protiv bivših radnika Banke, u iznosu od EUR 6.221 hiljada;
- rezervisanje potraživanja po osnovu obračunatih, neplaćenih naknada od komitenta Vektra Montenegro d.o.o., Podgorica protiv kojeg je pokrenut stečajni postupak, u iznosu od EUR 1.704 hiljada
- rezervisanje nenaplativih potraživanja po osnovu naknada iz platnog prometa, provizija, mjenica, čekova, elektronskog bankarstva, kartica i sl. u iznosu od EUR 2.748 hiljada;
- rezervisanje ostalih potraživanja priznatih bez osnova u tekućoj i prethodnim godinama i naknadno identifikovanih obaveza Banke, u iznosu od EUR 5.535 hiljada;
- ostala nenaplativa potraživanja, u iznosu od EUR 1.960 hiljada.

21. DEPOZITI

	31. decembar 2013.	U hiljadama EUR 31. decembar 2012.
Depoziti po viđenju		
Banke, ostale finansijske institucije i društva	4.069	1.800
Državni i privatni fondovi	157	344
Privredna društva	79.327	87.701
Preduzetnici	2.457	1.159
Javne službe jedinica lokalne samouprave	3.746	1.362
Vlada Crne Gore	16.233	11.828
Regulatorne agencije	1.093	-
Nevladine i druge neprofitne organizacije	6.790	5.582
Fizička lica	126.144	96.318
Sredstva na escrow računu i ostalo	1.327	1.687
	241.343	207.781
Kratkoročni depoziti		
Banke, ostale finansijske institucije i društva	9.165	11.660
Državni i privatni fondovi	-	222
Privredna društva	17.121	44.903
Preduzetnici	-	-
Javne službe jedinica lokalne samouprave	171	66
Vlada Crne Gore	254	1.173
Nevladine i druge neprofitne organizacije	827	935
Fizička lica	209.625	252.714
	237.163	311.673
Dugoročni depoziti		
Banke, ostale finansijske institucije i društva	50	-
Državni i privatni fondovi	214	413
Privredna društva	654	859
Vlada Crne Gore	65	294
Nevladine i druge neprofitne organizacije	-	40
Fizička lica	18.021	23.005
	19.004	24.611
Obaveza za kamate	29	182
Vremenska razgraničenja	4.418	5.522
	501.957	549.769

Depoziti po viđenju fizičkih lica u EUR su deponovani po kamatnoj stopi od 0,1% do 0,3% na godišnjem nivou. Depoziti po viđenju fizičkih lica u stranoj valuti su deponovani, uz jedinstvenu kamatnu stopu od 0,10% na godišnjem nivou.

Na depozite po viđenju privrednih društava kamatna stopa se kretala u rasponu od 0,10% - 3,9% godišnje.

Kratkoročni depoziti privrednih društava u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0,10% do 7,5% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Dugoročni depoziti privrednih društava u EUR bez namjene su deponovani po kamatnim stopama u rasponu od 0,35% do 3,9% na godišnjem nivou, u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava.

Kratkoročno oročeni depoziti fizičkih lica u EUR su deponovani uz kamatnu stopu od 0,35% do 3,9% godišnje u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava. Dugoročno oročeni depoziti fizičkih lica u EUR su deponovani uz kamatnu stopu od 0,35% do 3,9% godišnje u zavisnosti od perioda oročavanja i iznosa koji se oročava.

22. POZAJMLJENA SREDSTVA

	Valuta	U hiljadama EUR	
		31. decembar 2013.	31. decembar 2012.
<i>Obaveze za uzete kredite</i>			
EFSE	EUR	4.000	10.375
KfW	EUR	1.957	13.694
Investiciono-razvojni fond Crne Gore	EUR	-	7.231
Direkcija za razvoj malih i srednjih preduzeća Crne Gore	EUR	1.276	1.766
Vlada Crne Gore 1000+ stanova	EUR	1.331	1.331
		<u>8.564</u>	<u>34.397</u>
<i>Obaveze za obračunate kamate:</i>			
EFSE	EUR	31	96
KfW	EUR	5	44
Vlada Crne Gore 1000+ stanova	EUR	7	7
		<u>43</u>	<u>147</u>
<i>Razgraničeni troškovi naknada:</i>			
KfW	EUR	-	(114)
Garancija OTP za master Card		(20)	(22)
		<u>(20)</u>	<u>(136)</u>
		<u>8.588</u>	<u>34.408</u>

	Iznos kredita u hiljadama EUR	Datum puštanja kredita u tečaj	Rok dospijeća	Kamatna stopa na godišnjem nivou
EFSE	4.031	07/2008	09/2015	Euribor+2.45%
KfW	1.771	06/2008	06/2015	Euribor+2.3%
KfW	192	07/2008	12/2015	Euribor+1.305%
Ukupno	<u>5.957</u>			

Kreditni primljeni od Direkcije za razvoj malih i srednjih preduzeća u iznosu od EUR 1.276 hiljada odnose se na dugoročne kredite, sa rokom vraćanja od tri do osam godina, uz kamatnu stopu u rasponu od 0% do 7% na godišnjem nivou.

Uzeti krediti od Ministarstva finansija i Ministarstva održivog razvoja i turizma Crne Gore u iznosu od EUR 1.331 hiljadu odnose se na kredite po osnovu Projekta "1000+" za odobravanje stambenih kredita socijalno ugroženim kategorijama stanovništva, na period od 20 godina, sa grace periodom do 5 godina i uz kamatne stope 0.98% na godišnjem nivou.

Na dan 31. decembra 2013. godine, obaveze po garanciji izdatoj od strane OTP plc za Master Card u domaćoj valuti iznosi 20 hiljada (31. decembra 2012. godine: EUR 22 hiljada) i predstavlja razgraničeni trošak naknade.

23. REZERVE

	31. decembar 2013.	U hiljadama EUR 31. decembar 2012.
Rezervisanja za gubitke po vanbilansnoj aktivni	985	2.273
Rezervisanja za otpremnine i jubilarne nagrade	543	492
Rezervisanja za neiskorišćene godišnje odmori	646	639
Rezervisanja za isplate zaposlenima	663	1.157
Rezervisanja za sudske sporove	402	565
Rezervisanja za gubitke po osnovu operativnog rizika	848	880
Rezervisanja za gubitke po osnovu rizika zemlje	4	4
	4.091	6.010

24. OSTALE OBAVEZE

	31. decembar 2013.	U hiljadama EUR 31. decembar 2012.
Obaveze po osnovu kastodi poslova	2.008	1.931
Obaveze po komisionim poslovima	1.991	1.532
Primljeni avansi	739	352
Obaveze za ostale poreze	238	1.595
Obaveze prema dobavljačima	1.169	273
Privremeni račun	1.245	1.596
Vremenska razgraničenja i unaprijed naplaćeni prihodi	733	399
Obaveze za kamate i ostala pasiva	169	214
	8.292	7.892

25. SUBORDINISANI DUG

	Iznos kredita u hiljadama EUR	Datum puštanja kredita u tečaj	Rok dospijeća	Kamatna stopa na godišnjem nivou
OTP Bank Financing Netherlands B.V	7.006	27.03.2009.	27.03.2019.	3mEuribor +7.96
OTP Bank Financing Netherlands B.V	7.050	24.11.2013.	24.11.2020.	3mEuribor +5.71
	14.056			

26. KAPITAL

Na dan 31. decembra 2013. godine akcijski kapital Banke čini 267.705 običnih akcija (31. decembra 2012: 248.147 obične akcije), pojedinačne nominalne vrijednosti od EUR 511,2919. Sve emitovane akcije su u potpunosti plaćene.

Dana 9. avgusta 2013. godine Skupština Banke donela je Odluku o pretvaranju subordinisanog duga u akcijski kapital i Odluku o emisiji akcija po osnovu pretvaranja duga u akcijski kapital. Odlukom o pretvaranju duga u akcijski kapital, pretvara se dug u iznosu od EUR 10.000 hiljada, koji Banka ima prema OTP Bank Plc., Budapest, po osnovu Ugovora o subordinisanom dugu broj 10191, od 8. maja 2013. godine. Dug se pretvara u 19.558 običnih akcija nominalne vrijednosti od EUR 511,2919 po akciji. Odlukom o emisiji akcija po osnovu pretvaranja duga u akcijski kapital definisano je da obim emisije iznosi EUR 10.000 hiljada i podijeljen je na 19.558 običnih akcija nominalne vrijednosti od EUR 511,2919 po akciji.

Komisija za hartije od vrijednosti je dana 27. septembra 2013. godine donijela Rješenje o utvrđivanju uspješnosti emisije akcija broj 02/6e-19/4-13.

Na dan 31. decembra 2013. godine, jedini akcionar Banke je OTP Bank Plc., Budapest sa 100% udjela u kapitalu.

U skladu sa propisima Centralne banke Crne Gore, Banka je na dan 31. decembra 2013. godine obavezna da održava minimalan stepen adekvatnosti kapitala od 10%. Koeficijent solventnosti Banke na dan 31. decembra 2013. godine bio je 14.38%.

Banka je dužna da obim svog poslovanja uskladi sa propisanim pokazateljima, odnosno da obim i strukturu svojih rizičnih plasmana uskladi sa Zakonom o bankama i propisima Centralne banke Crne Gore. Na dan 31. decembra 2013. godine, sredstava deponovana kod OTP Bank Plc, Budapest, ne odstupaju od pokazatelja ukupne izloženosti prema licima koja imaju kvalifikovano učešće u Banci i pokazatelja ukupne izloženosti prema licima povezanim sa Bankom.

26.1. Sopstvena sredstva

Prema Zakonu o bankama („Sl. list CG” br. 17/2008, 44/2010 i 40/2011) iznos osnivačkog kapitala ne može biti manji od EUR 5 miliona. Kako je propisano Odlukom o adekvatnosti kapitala („Sl. list CG” br. 38/2011 i 55/2012) Banka je dužna da utvrđuje adekvatnost kapitala na bazi sopstvenih sredstava, kao apsolutnog i koeficijenta solventnosti, kao relativnog pokazatelja. Sopstvena sredstva Banke predstavljaju zbir uplaćenog akcionarskog kapitala i drugih osnovnih i dopunskih elementa sopstvenih sredstava, umanjenog za odbitne stavke.

Iznos sopstvenih sredstava mora uvijek biti na nivou koji je jednak ili veći od:

- a. iznosa minimalnog novčanog dijela osnivačkog kapitala;
- b. ukupnog iznosa potrebnog kapitala za sve rizike.

Ukupan iznos potrebnog kapitala Banke predstavlja zbir:

1. potrebnog kapitala za kreditni rizik, tržišne rizike i operativni rizik, izračunatog primjenom adekvatnih metodologija,
2. potrebnog kapitala za rizik zemlje, izračunatog u skladu sa propisom Centralne banke Crne Gore kojim se propisuje metodologija za izračunavanje potrebnog kapitala za rizik zemlje;
3. potrebnog kapitala za ostale rizike, izračunatog primjenom izabranih metodologija.

Nedostajuće rezerve za kreditne gubitke u iznosu od EUR 7.835 hiljada, predstavljaju rezerve nastale na osnovu Odluke o minimalnim standardima za upravljenjem kreditnim rizikom i to po osnovu razlike vrednovanja kreditnog portfolia banke u skladu sa regulatornim zahtjevima i metodologijom koja je zasnovana na MRS 39.

Na izvještajni datum 31. decembar 2013. godine iznos nedostajućih rezervi se prikazuje kao odbitna stavka pri obračunu sopstvenih sredstava. Banka će pokriće dijela ili ukupnih nedostajućih rezervi iz dobiti ostvarene u 2013. godini prikazati tek nakon dobijanja potvrde od strane eksternog revizora. Banka će do momenta dobijanja potvrde dobiti od strane eksternog revizora iznos nedostajućih rezervi prikazati samo kao odbitnu stavku pri izračunu osnovnog kapitala – obrazac SSB sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine.

Sopstvena sredstva Banke na dan 31.12.2013. godine čine:

U hiljadama EUR	2013.
Osnovni elementi sopstvenih sredstava	
Akcijski kapital	136.875
Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja	921
Ukupno osnovni elementi sopstvenih sredstava	137.796
Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala	
Gubitak iz prethodnih godina	87.692
Nematerijalna imovina	3.075
Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbira iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezervisanja za vanbilansne stavke	7.835
Ukupno odbitne stavke od osnovnog kapitala banke	98.602
Osnovni kapital	39.194
Dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva - subordinisani dug	14.000
Odbitne stavke od sopstvenih sredstava – direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija	38
Osnovni kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava	39.175
Dopunski kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava	13.982
Osnovni kapital po potrebi umanjen	39.175
SOPSTVENA SREDSTVA	53.157

26.2. Koeficijent solventnosti Banke

Na osnovu odredbi Odluke o adekvatnosti kapitala banaka („Sl. list CG” br. 38/2011 i 55/2012) Banka je izvršila izračunavanje potrebnog kapitala za rizike kojima je izložena tokom poslovanja, kao i koeficijenta solventnosti. Koeficijent solventnosti ne smije biti manji od 10%.

Koeficijent solventnosti predstavlja procentualni odnos sopstvenih sredstava Banke prema zbiru:

1. ukupnog iznosa rizikom ponderisane aktive za kreditni rizik;
2. iznosa rizikom ponderisane aktive za tržišne rizike;
3. iznosa rizikom ponderisane aktive za operativni rizik;
4. iznosa rizikom ponderisane aktive za druge rizike.

Na dan 31. decembra 2013. godine, prema obračunu Banke, koeficijent solventnosti je iznosio:

U hiljadama EUR	2013.
Osnovni kapital	39.175
Dopunski kapital	13.982
Ponderisana bilansna aktiva	277.001
Ponderisane vanbilansne stavke	21.483
Ukupno ponderisana bilansna aktiva	
Potreban kapital za tržišne rizike	301
Potreban kapital za operativni rizik	6.179
Potreban kapital za rizik zemlje	6.282
Potreban kapital za druge rizike	-
Koeficijent solventnosti banke	14.38%

26.3. Kontrola Centralne banke Crne Gore

Banka je u toku 2013. godine imala jednu kontrolu od strane Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu: CBCG) i primila je jedan izvještaj koji se odnosi na kontrolu izvršenu krajem 2012. godine.

Izvještajem o kontroli broj „T” 03-2/1 od 23.01.2013., izvršenoj sa podacima na dan 31. oktobar 2012. godine, Centralna banka Crne Gore je konstatovala određene neusaglašenosti u poslovanju Banke koje se uglavnom odnose na usklađivanje izloženosti prema licima povezanim sa bankom i na poboljšanje kvaliteta izvještavanja. Centralna Banka je 11. februara 2013. godine izdala Rješenje prema kojem je Banka dužna da otkloni uočene neusaglašenosti u zadatim rokovima.

30. avgusta 2013. godine Banka je dobila Zaključak broj „T” 0102-2/22 od strane Centralne banke Crne Gore, kojim se utvrđuje da je Banka otklonila neusaglašenosti u poslovanju utvrđene gore navedenim Rješenjem.

Dana 20. decembra 2013. godine, Banka je primila Izvještaj CBCG o izvršenoj kontroli finansijskih iskaza Banke sa stanjem na dan 30. septembra 2013. godine. Glavni nalazi u ovom Izvještaju odnose se na: neusaglašenost sa određenim zakonskim propisima i odlukama CBCG, postupanje po ranije izrečenim mjerama CBCG i internu kontrolu.

27. VANBILANSNA EVIDENCIJA

	31. decembar 2013.	U hiljadama EUR 31. decembar 2012.
<i>Garancije, jemstva i preuzete neopozive obaveze:</i>		
Plative garancije privrednim društvima	15.120	17.143
Činidbene garancije privrednim društvima	9.868	12.815
	24.988	29.958
<i>Sredstva obezbjeđenja:</i>		
- hipoteke	896.574	1.593.530
- zaloga/ostalo	1.865.919	1.920.476
- HOV	1.654	350.259
	2.764.147	3.864.265
<i>Kreditne obligacije:</i>		
- komisioni poslovi	66.059	66.123
	66.059	66.123
<i>Druge vanbilansne pozicije:</i>		
- neopozive obaveze za davanje kredita	42.539	31.386
- neiskorišćeni dokumentarni akreditivi	630	833
- promptna prodaja deviza	100.066	121.035
- ostalo	36	632
	143.271	153.886
	2.998.465	4.114.232

28. TRANSAKCIJE SA POVEZANIM LICIMA

Zakonom o bankama („Sl. list CG” br. 17/2008, 44/2010 i 40/2011) je definisano da značajan uticaj na poslovanje Banke, imaju lica koja postavljaju najmanje jednog predstavnika u Upravni odbor ili sličan organ, bilo kroz vlasništvo nad akcijama, na osnovu saglasnosti sa vlasnicima ili na bilo koji drugi način.

Pregled potraživanja i obaveza prema povezanim licima na dan 31. decembra 2013. godine prikazan je u sljedećoj tabeli:

	31. decembar 2013.	U hiljadama EUR 31. decembar 2012.
<i>Novčana sredstva:</i>		
- OTP Bank Plc., Budapest	40.059	215.655
<i>Kredit i avansi klijentima:</i>		
- Radnici Banke	8.497	7.882
	<u>48.556</u>	<u>223.537</u>
<i>Potraživanja za naknade:</i>		
- OTP Bank Plc., Budapest	105	1.596
Ukupna potraživanja	<u>48.661</u>	<u>225.133</u>
<i>Obaveze prema klijentima:</i>		
- Radnici Banke	3.222	2.716
	<u>3.222</u>	<u>2.716</u>
<i>Obaveze po kreditima i kamata:</i>		
OTP Bank Financing Netherlands B.V., the Netherlands:		
- subordinisani krediti	14.056	7.006
<i>Obaveze za kamatu:</i>		
- OTP Bank Plc., Budapest	-	44
<i>Ostale obaveze:</i>		
- OTP Bank Plc., Budapest	-	109
Ukupne obaveze	<u>17.278</u>	<u>9.875</u>
Neto potraživanja	<u>31.383</u>	<u>215.258</u>
Vanbilansna evidencija		
<i>Primljene garancije:</i>		
- OTP Bank Plc., Budapest	66.059	66.123
Ukupno vanbilans	<u>66.059</u>	<u>66.123</u>

Izloženost prema licima povezanim sa Bankom iznosi ukupno EUR 8.497 hiljada (zaposleni Banke) i ne prelazi limit od 200% sopstvenih sredstava Banke.

Prihodi i rashodi nastali iz transakcija sa povezanim pravnim licima u toku 2013. i 2012. godine su sljedeći:

	31. decembar 2013.	U hiljadama EUR 31. decembar 2012.
<i>Prihodi od kamata:</i>		
- OTP Bank Plc., Budapest	6.454	12.270
- Radnici Banke	597	517
	7.051	12.787
<i>Prihodi od naknada:</i>		
- OTP Bank Plc., Budapest	507	862
Ukupni prihodi	7.558	13.649
<i>Rashodi kamata:</i>		
- Radnici Banke	-106	(198)
- OTP Bank Plc., Budapest	-29	(94)
- OTP Financing Netherlands B.V., the Netherlands	-800	(804)
	-935	(1.096)
<i>Ostali rashodi:</i>		
- OTP Bank Plc., Budapest	-132	(21)
Ukupni rashodi	-1.067	(1.117)
Neto prihodi	6.491	12.532

Tokom 2013. godine, naknade isplaćene licima sa posebnim ovlaštenjima i odgovornostima iznose EUR 1.581 hiljade (2012. godine: EUR 1.844 hiljada).

29. GOTOVINA I GOTOVINSKI EKVIVALENTI (za potrebe sastavljanja Iskaza o tokovima gotovine)

	31. decembar 2013.	U hiljadama EUR 31. decembar 2012.
Gotovina u blagajni u eurima	16.759	20.406
Gotovina u blagajni u stranoj valuti	2.339	787
Žiro račun	26.181	28.605
Korespondentni računi kod inostranih banaka	60.596	9.985
Oročeni depoziti kod banaka u inostranstvu	76.000	48.278
Ostalo	549	879
	182.424	108.940

30. SUDSKI SPOROVI

Na dan 31. decembra 2013. godine protiv Banke se vodi više sudskih sporova od strane pravnih i fizičkih lica. Po procjeni Direkcije za pravne poslove Banke, ukupna vrijednost ovih sporova iznosi EUR 13.552 hiljade plus troškovi sudskog postupka. Navedeni iznos ne uključuje eventualne zatezne kamate koje mogu biti utvrđene po okončanju sudskih sporova, s obzirom na to da rukovodstvo nije u mogućnosti da utvrdi potencijalne efekte zateznih kamata koji mogu nastati po osnovu ovih sporova do datuma izdavanja ovih finansijskih iskaza.

Banka je sa stanjem na dan 31. decembra 2013. godine izvršila rezervisanja za potencijalne gubitke po osnovu sudskih sporova u iznosu od EUR 402 hiljada. Ishod sporova u toku za koje nije izvršeno rezervisanje za sada nije moguće pouzdano procijeniti, ali mišljenje Rukovodstva i pravnog savjetnika je da se ne očekuju dodatni negativni ishodi sporova koji bi mogli imati materijalno značajne efekte na finansijske iskaze Banke.

Na dan 31. decembra 2013. godine, Banka protiv pravnih i fizičkih lica vodi 1.615 sudskih sporova u vrijednosti od EUR 58.730 hiljada.

31. USAGLAŠENOST SA POKAZATELJIMA CENTRALNE BANKE CRNE GORE

Banka je dužna da svoje poslovanje obavlja u skladu sa odredbama Zakona o bankama i podzakonskim aktima donijetim na osnovu tog Zakona.

Usaglašenost sa pokazateljima poslovanja, propisanim od strane Centralne banke Crne Gore, na dan 31. decembar 2013. godine, je prikazana kao što slijedi:

	Propisani Limit CBCG	Ostvareni pokazatelji poslovanja na dan 31. decembra 2013.
Koeficijent solventnosti banke	min 10%	14,38%
Izloženost Banke prema jednom licu ili grupi povezanih lica	max 25%	20,39%
Zbir velikih izloženosti	max 800 %	230,31%
Ukupna izloženost prema licima koja imaju kvalifikovano učešće u Banci	max 20%	20%
Ukupna izloženost prema licima povezanim sa Bankom	max 200%	29,54%
Ukupna izloženost prema zaposlenim licima u Banci	max 1%	0,42%
Koeficijent ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva	max 40%	31,30%
Koeficijent likvidnosti banke	min 1%	1.81

32. PORESKI RIZICI

Poreski zakoni Crne Gore se često različito tumače i predmet su čestih izmjena. Tumačenje poreskih zakona od strane poreskih vlasti u odnosu na transakcije i aktivnosti Banke mogu se razlikovati od tumačenja rukovodstva Banke. Kao rezultat iznijetog, transakcije mogu biti osporene od strane poreskih vlasti i Banci može biti određen dodatni iznos poreza, kazni i kamata. Period zastarjelosti poreske obaveze je pet godina. To praktično znači da poreske vlasti imaju prava da odrede plaćanje neizmirenih obaveza u roku od pet godina od kada je obaveza nastala.

Poreska uprava je u maju 2013. godine izvršila kontrolu Banke kao poreskog obveznika, za period od 1. januara 2008. do 31. maja 2013. godine. Predmet kontrole su bili pravilnost, obračunavanje, prijavljivanja i izmirenje obaveza poreza na dodatu vrijednost i ostalih dažbina, u skladu sa Zakonom o porezu na dodatu vrijednost, Zakonom o porezu na dobit pravnih lica, Zakonom o porezu na dohodak fizičkih lica i Zakonom o poreskom administraciji.

33. DOGAĐAJI NAKON DATUMA BILANSA

Rukovodstvo Banke smatra da nema značajnih događaja nakon bilansa stanja koji bi uticali na finansijske iskaze za 2013. godinu ili zahtijevali posebno objelodanjivanje.

34. DEVIZNI KURSEVI

Zvanični kursevi valuta koji su korišćeni za preračun deviznih pozicija iskaza o finansijskoj poziciji u EUR na dan 31. decembra 2013. i 2012. godine bili su:

	31. decembar 2012.	31. decembar 2012.
USD	0.7256	0.7586
CHF	0.8157	0.8278
GBP	1.120	1.2241